

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 05968

DRAMATISHE SHRIFTN

Mark Arnshteyn



THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION



NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG



MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center



The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

№ 8

מ א ר ק א ר נ ש ט י י ן
(אנדזשעי מארעק)

דראמאטישע שריפטן

II



פארלאג, הולטור-ליגע, ווארשע

Copyright 1926 by Martin Marc
oooooo Boston, Mass oooooo

M. Arnsztajn (Andrzej Marek)
Utwory dramat. t. II. Warszawa 1927

Wydawn. „Kultur-Liga” Warszawa.

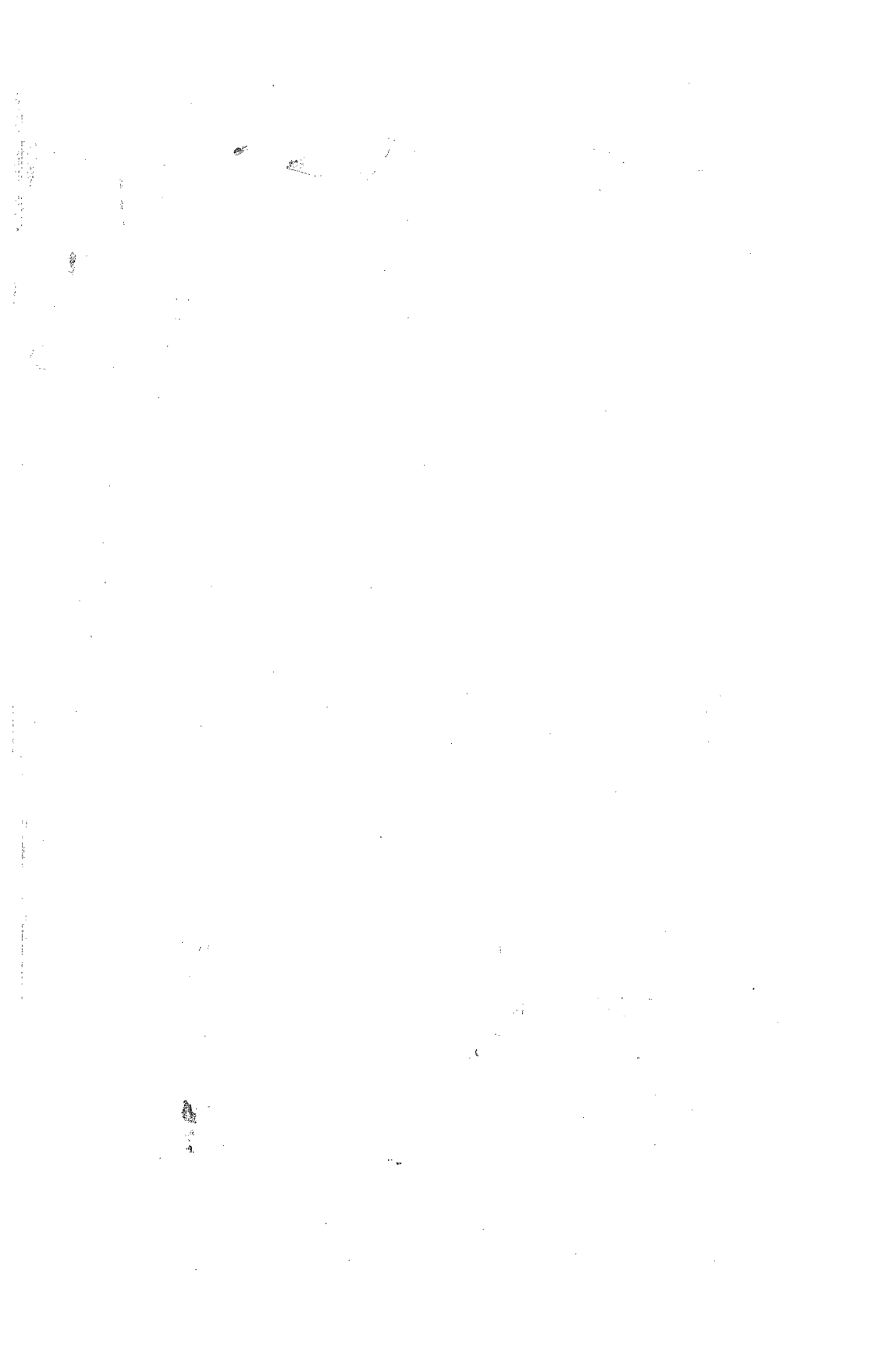
Druk. „Di Welt” Warszawa. Nowolipie 7

8.1

א י נ ח א ל ט :

- (1) די נסמה
 - (2) ווען די בלעטער פאלן
 - (3) דער פרוילינג ניים
 - (4) ווען דער טייוול לאכט
- פאר קליינס מינדערלעך:**
- (1) דעם זיידנס מתנה
 - (2) די מכשפה

די נקמה



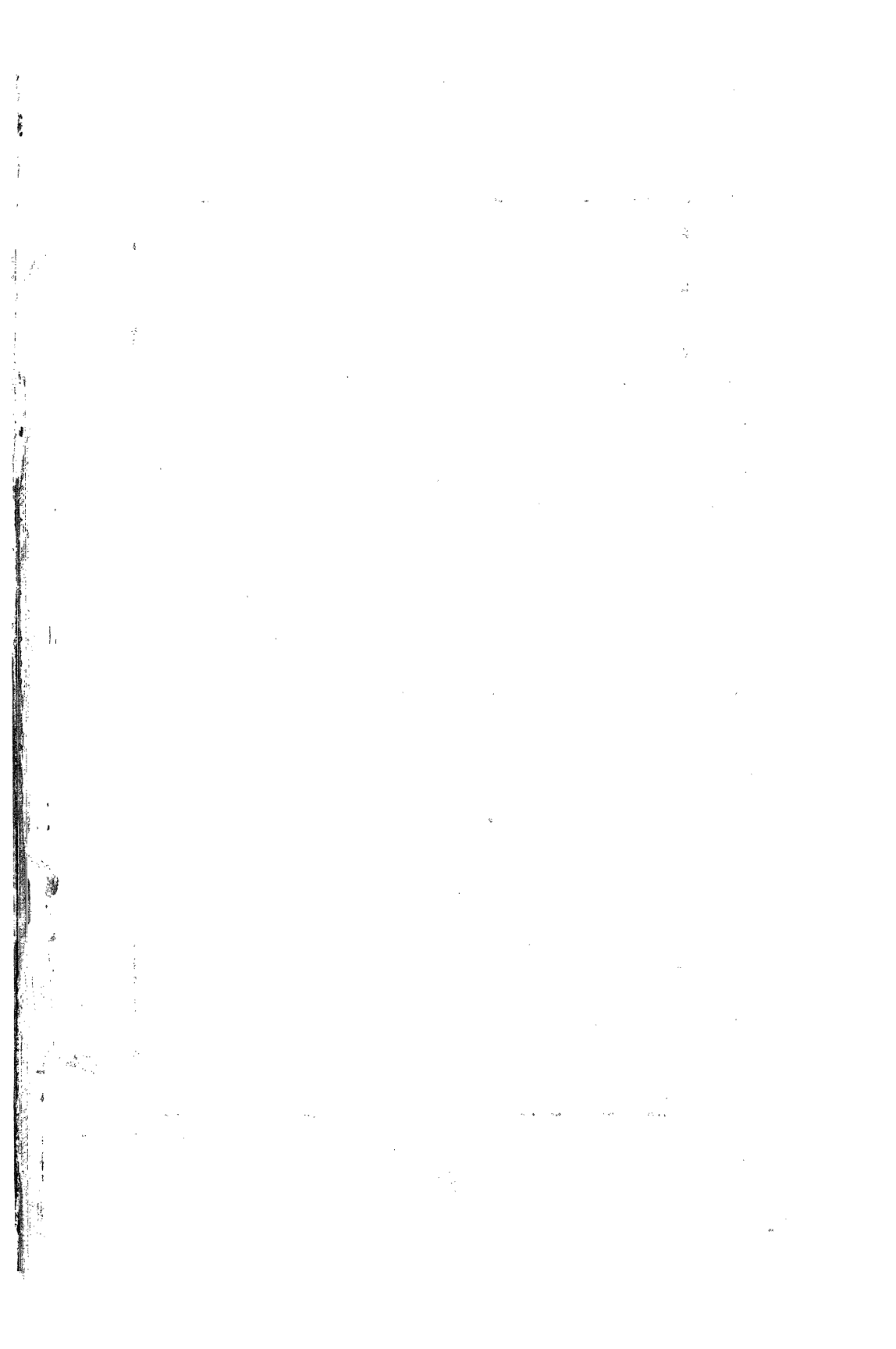
פערזאנען:

דער אלטער לעבן

דער יונגער לעבן

דאס סאבריק-מידל

געטעט אין וויינינג פון יונגען לעבן.



קימט פאר אין א פאבריק-שטאט ביי לעבן אין פאלאץ. א דיער
רייך איינגעארדנטער קאפינעט ביים לייגן ל נין. אין דער טיף—
צוויי הויכע פענסטער אין א טיר, וואָס פירט דורך א קליינער
טעראסע צו א פרעכטיקן פאלאץ. רעפּאַס — א טיר אין שלאַפּיג
מער און לינקס — צו די ווייטערדיקע צימערן, א סך ווייך
מעבל, א פּיאַנאָ, טעפּיכן, בילדער און בלומען... א לענגערע ווייט
לע איו קיינער נישטאָ. פון די אָפּענע פענסטער הערט זיך דאָס
זינגען פון פויגל.

דער יונגער לענץ

באווייזט זיך אויף דער טעראסע, שלעפּנדיק מיט זיך, נמעט מיט
געוואלד, א יונג מידל, וואָס איז ענלעך צו א פאבריק-ארבעט
טערין און צו א ביליק גאסן-מידל

נו... קום אריין! דו האָסט זיך נישט וואָס צו שרעקן
גייסט דאָך מיט מיר...

דאָס מיי דל

הערט זיך שוואַך

ע, לאָזט בעסער, הער לענץ... ווי קומט איר צו
מיר...

יונגער לענץ

היצלט זיך

דערפאר טאקע קום איך דאָך נישט צו דיר, נאָר דו—
צו מיר, הע, הע...

דערלאנגט זי מיטאַמאָל א שלעפּ אריין אין ציט

אָט, ביזטו שוין ביי מיר...

דאָס מיי דל

קוקט זיך ארום דערשראָקן

אזוי דער אלטער הער לענץ וועט נאך אריינקומען...
חיל אנטלויפן

יונגער לענץ

פארלויפט איר דעם וועג

האָב נישט קיין מורא. דער פאפא איז איצט ביי זיך,
ער קומט דאָ אהער קיינמאל נישט אריין. דאָ בין איך
פאלעבאָס...

לאָזט אַראָפּ די גארדינען. עס ווערט אַביסל טונקלער

דאָס מיידל

ביי אייך איז אזוי רייך, ווי ביי א קעניג... איך האָב
דאָך קיינמאל אין מיין לעבן אזא רייכקייט נישט געזען...

יונגער לענץ

פארגעסט זיך פון אינטן, כאפט זי צום און נעמט זי ליידיג

שאפטלעך קוישן

דאָס מיידל

וואָס טוט אירז איז וואָס... וואָס...

רייסט זיך אַרויס אין אַנטלויפט

יונגער לענץ

אַן דו וועסט שוין ביי מיר נישט אַנטלויפן...

יאָגט זיך מיט איר און כאַטט זי

אַס האָב איך דיך ווידער...

דאָס מיידל

הער לענץ לאָזט מיך אָפּ. וועט איר בעסער מאַכן...

יונגער לענץ

איך ווייט שוין אליין, ווי בעסער צו מאַכן... קיים...

קום...

ער שלעפט זי צום דייחן

דאָס מיידל

דרייט זיך פלינק אַזויס פון זיינע אַרעמט

ניין איך זאָג אייך, אז ס'וועט גאַרנישט זיין...

יונגער לענץ

פארוואָס?

דאָס מיידל

איך ווייט שוין פארוואָס...

יונגער לעבן
ווייס איך אויך פארוואָסט עס וועט שוין יאָ זיין...

דאָס מיידל

פארוואָסט?

יונגער לעבן

ווייל דו געפעלטסט מיר.

דאָס מיידל

איר מיר אויך.

יונגער לעבן

נו, זעסטו שוין...

דאָס מיידל

איר געפעלטסט מיר שוין פון לאנג. צייט איר זענט גע-
קומען צו פאָרן פון בערלין אזא דערוואקסענער, אזא
שיינער... גאָרנישט דערזעלבער, וואָס מיט צוויי יאָר
צוריק... איך געדענק דאָך איין... איר זענט נישט גע-
ווען אזא שיינער פריער... איצט, ווען איך האָב איין
דערזען צום ערשטן מאָל אין פאבריק, האָב איך באלד
א טראכט געטון! אָט, פון אים וואָלט איך וועלן —
איין קושן... הי-הי-הי...

יונגער לעבן

אייערעם? נא דיר הונדערט! טויזנט...

נעמט זי קושן ליינשאַפֿטלעך, ציענדיק זי צום דוהאַן

דאָס מיידל

ווערט זיך

לאָזט מיך אָפּ!... נישט גוט פאר אייך מיך צו קושן...

יונגער לעבן

איך ווייס שוין בעסער, וואָס פאר מיר איז גוט...

ווייל זי ווידער אַרומנעמען

דאָס מיידל

ניין! ניין! איך וועל אייך שוין בעסער זאָגן אלץ...

יונגער לעבן

נו?

דאָס מיידל

איך... איך בין... קראנק...

יונגער לעבן

לעזט זי אָפּ, באַטראַכט זי אַ ווילדע, אַבער גלויבט איר נישט
הע, הע... ווילסט מיר אָפּמאַרן... איך קען זיך דערווייף...
איך פארשטיי אזעלכע תירוצים... קום!

דאָס מיידל

אַנטלויפט

ניין, הער לעבן! נישט, ווי איר מיינט.. איך בין אומ-
גליקלעך זייער... וויל איך נישט, אז איר...

יונגער לעבן

וואָ... וואָ... וואָס?

כרעט אָפּ פון איר

דאָס מיידל

יאָ... אָט טאקע דאָס... איצט פארשטייט איר שוין?

יונגער לעבן

דו... דו! איך קען דאָך דיך אלס קינד... אָט אזא
קליינישקע ביזטו געווען... ווען דיין מאמע פלעגט קו-
מען צו אונז וואשן וועש, פלעגסטו זיך שפילן אין קליי-
נעם גערטר אויפן הויף... באלד, וויפיל יאָר ביזטו איצט
אלט?

דאָס מיידל

זעכצן.

יונגער לעבן

זעכצן! און — שוין?

דאָס מיידל

שוין לאנג... באלד, ווי לאנג? ס'וועט זיין — דריי יאָר...

יונגער לעבן

ביזטו, הייסט עס, דעמאָלט קוים אלט געווען דרייצן

יאָר?

דאָס מיידל

יאָ...

יונגער לעבן
ווי אזוי איז עס געשען? האָסטו זיך דען אזוי יונג
פארליבט?

דאָס מיינט
פארליבט? באלד... פונקט געטראָפן... הי, הי — איך
האָב נאָך דעמאָלט אפילו נישט געוואוסט, וואָס וואָס
וואָרט ביזייט.

יונגער לעבן
איז — וואָס דען?
דאָס מיינט

איך האָב געמוזט... פאר אנדערטהאלבן רובל... דער
טאטע האָט געהייסן...

יונגער לעבן
דיין אייגענער טאטע!...
דאָס מיינט

מיין אייגענער... ס'איז נישט געווען וואָס צו עסן... אלץ
אין שטוב איז שוין געווען פארמשכנט, פארקויפט, זאָגט
צו מיר דער טאטע: „גיי אין שטאָט אריין, דריי זיך
ארום אויף דער גאס, דו ביזט א שיינע... וועט דיך
עמיצער רופן, זאָלסטו מיט אים גיין. אויב — אויב ער
וועט דיר נאָר באַצאָלן... זע נאָר, זאָלסטו עפעס ברענ-
גען אהיים, ווען נישט וועלן מיר דאָ אלע אויסגיין פון
הונגער... נו, בין איך געגאנגען.

יונגער לעבן
וואָס איז דיין טאטע?

דאָס מיינט
ער איז שוין גאַרנישט, הי, הי...

יונגער לעבן
ווי הייסט?

דאָס מיינט
ער איז שוין טויט. געווען אן ארבעטער אין אייער
טאטנס פאבריק.

יונגער לעבן

אהא, און די מאמע דיינע אזו געווען אוועשין. פאר-
וואָס-זשע איז אויף אייך געקומען אזא שרעקלעכע נויט?

דאָס מיינט

די מאמע האָט די לעצטע יאָרן אויפגעהערט וואַסן.
שוין צו שוואַך, קראַנק... און דער טאטע — דער טאטע
האָט זיך צעווערטלט מיטן מייסטער, האָט מען אים
דערפאר אָפגעזאָגט פון פאבריק.

יונגער לעבן

פארוואָס האָט ער נישט פראָטעסטירט? פארוואָס איז ער
נישט געגאנגען צום דירעקטאָר?

דאָס מיינט

געווען... נישט געהאָלפן...

יונגער לעבן

פארוואָס-זשע האָט ער זיך נישט באקלאָגט פאר מיין טאטן?

דאָס מיינט

ע, איר מאכט חזק... ווייסט איר דען נישט. אז צו
איינער טאטן ווערט קיין ארבעטער נישט צוגעלאָזט? און
ווען אפילו יא, וואָלט עס אויך נישט געהאָלפן. איר
אפשר ווייסט טאקע נישט, אָבער מיר, אָהא, מיר קאָנען
שוין צו גוט דעם אלטן לעבן!...

יונגער לעבן

נאָך אַ קורצער פּויע

דו ווילסט עפעס געלט?

ווייל איר געבן

דאָס מיינט

איך וויל נישט. בחינם נעם איך נישט קיין געלט... איך
בין נישט קיין בעטלערקע...

יונגער לעבן

נעם, דו באדארפט.

דאָס מיינט

דארפן דארף איך שוין איינמאַל... זאלבעועקס זענען

מיר אינדערהיים. די מאמע איז קראנק... ס'איז שוין גע-
ווען ביי אונז גאָר שלעכט, אָבער גיבט איז שוין אדאנק
גאָט אביסל בעסער, צייט מיין יונגע שוועסטער
העלפט מיר צו...

יונגער לעבן

ציטערט אויף

דיין שוועסטער אויך?

דאָס מיינט

פארשטייט זיך... איך האָב זי אליין ארויסגעפירט אין
גאס אריין, נאָך פאראיירן, ווען זי איז אלט געווען
דרייצן יאָר... פארוואָס זאָל איך אליין פארדינען אויפן
גאנצן הויז... נו, העלפט זי מיר צו: בייטאָג ארבעטן
מיר צוזאמען ביי אייך אין פאבריק און ביינאכט גייען
מיר ארויס...

יונגער לעבן

כאָטש דו ביזט... קראנק...

דאָס מיינט

פארביסן

יא, נו, איז וואָס? דארפן מיר שוין, הייסט עס, פון
פון הונגעראַר איר מיינט, אז איך דערצייל עמיצן פון
מיין אומגליק, א פייג! — יענער, וואָס האָט עט מיר גע-
טון, האָט מיר אויך נישט דערציילט...

יונגער לעבן

פארוואָס-זשע האָסטו מיר געזאָגט?

דאָס מיינט

קוקט צוויי אים מיט אַ וואַרימנו שטיכל

ווייץ... אייך... אייך איז מיר א שאַד... איר זענט אזא
שיינער, אזא געזונטער און אזא, אזא — רייכער... אונ-
זערן איז מיר נישט קיין שאַד. סיי-ווי לעבט ער דאָך
א געמוטשעט לעבן — אָבער איר — אייך איז דאָך אזוי
גוט, טאקע נאָר ווי א פרינק... ווי-זשע זאָל איך אייך
דאָס טון... גיין...

יונגער לעבן

די האָסט דאָך געקאָנט איצט זיך אָפּרעכענען מיט מיר
פאר זיך און פאר זיי אלע!...

דאָס מיי דל

דערלאנגט אַזש אַ פאַסט מיט די האַנט

אינו אמת... איך האָב דאָס טאַקע איצט געקאָנט און
געראַפּט טון!... א שאַד... ארויסגעלאָזט פון דער האַנט
אזא געלעגנהייט...

אַבער זי קוקט אים דערביי אָן מיט אַ הערצליכען גליק

יונגער לעבן

פארוואָס קוקסטו אויף מיר אזוי?

דאָס מיי דל

ווייסט וואָס איך וועל דיר זאָגן, ברודער **צעסער** וואָרט
דערלאנגט מיר אַ פאַפּיראַס!

ער דערלאנגט איר אַ פאַפּיראַס פון זיין גאַרענער פאַפּירקעסטע
וואָס ער זאָגט ליגן אויפן טיש

נו, און אַ שוועבעלע, שייניקער...

ער דערלאנגט איר, זי פאַרויכערט, דערנאָך ציט זי צו אים
די האַנט

א דאַנק — „מוסיג...“

יונגער לעבן

כאַפט איר האַנט און קישט זי מיט אַכטונג

דאָס מיי דל

זעצט זיך אַזש אַרױס פאַרגאַסט אויף אַ נאָנטן שטױב

וואָס טוט איר! איר, מיין האַנט...

יונגער לעבן

נישט נאָר דיין האַנט — דייןע פיס דאַרף איך קושן!

ער סאַלט אויף די קני און וויל ער ומנעמען אירע פיס

דאָס מיי דל

וואָס ווילט איר פון מיר?!

יונגער לעבן

זיי מיר מוחל!

דאָס מיי דל

פארוואָס?

יונגער לעבן

פאר מיין טאטן, פאר מיר, פאר אינז אלעו...
קישט אירע פיט

דאָס מיי דר

וואָס טוט איר? ... איר, אזא רייכער, אזא שיינער, מיר...
מיינע פיט... איך פארשטיי איך נישט... סידן... נישט
אנדערש...

זי ריקט זיך פון אים אָפּ מיט שרעק

יונגער לעבן

שטייט אויף

האָב נישט קיין מורא, איך בין נישט משוגע — און
נישט שפור אויך — פארקערט, קיינמאָל בין איך נאָך
נישט געווען אזוי קלאָר ווי איצט... איך האָב ביז היינט
נאָך קיינמאָל נישט געזען אלץ אזוי דייטלעך ווי אין
דער מינוט... הער! אין דעם נייעם פאלאך, וועלכן מיין
טאטע האָט איצט געקויפט, איז פאראן פערציק שפאן-
פערד בלוז פאר אונזערע קארעטן, קאָטשן און פייע-
טאָנען... דער שטאלטיסטער האָט מיר געזאָגט, אז די
פערד אליין האָבן די ווערט מער פון הונדערט טויזנט
רובל...

דאָס מיי דר

הערט זיך אין גיגדיק

אָוואַ אָוואַ!

יונגער לעבן

אויסער זיי זענען נאָך דאָ אין דעם פאלאך פינף רייט-
פערד פון ריין אראביש בלוט און יעדעס פון די רייט-
פערד קאָסט פיל, פיל טויזנטער...

דאָס מיי דר

אָוואַ! אָוואַ! און דאָס אלץ וועט אמאָל געהערן צו אייך!
יונגער לעבן

צו מיר אליין, איך בין דאָך ביי מיין טאטן אן אייני-
ציקער!... און דו ווילסט ביי מיר נישט נעמען אָביטל
פון מיין געלט... נעם!...

דאָס מײַדל

נעמט נישט

אַבער איר וועט נאָך מוזן לאַנג וואַרטן ביז אייער טא-
טענס רייכקייט וועט אייך געהערן... אייער טאטע איז
נאָך אזא געזונטער...

יונגער לעניך

איך בין דאָך שוין איצט רייך—א שרעק... דו ווילסט
זען, ווי איך לעב מיר אין בערלין; איך לערן דאָרט,
הייסט עס, אין אוניווערזיטעט... מיין וואוינונג באשטייט
פון צוועלף צימערן! איך האָב מיר מיין אייגענעם קא-
מערדינער, צוויי לאַקייען, א קוכער, א סטאנגרעט, צוויי
שטאל-יונגען, קארעטן, פערד... גאנץ בערלין קאָן מיך...
מען רופט מיך דאָרט „דער רייכער לענצל“ איך פאַר-
שווענד געלט, וויפיל מיין הארץ גלויבט! דער טאטע
האָט מיר געזאָגט: קיין געלט דארפסטו נישט שפּאַרן,
נאָר זע, זאָלסט זיך צונויפקומען מיט מענטשן פון די
הויכע קרייזן...

דאָס מײַדל

מיט וועמען

יונגער לעניך

מיט באַראָנען—מיינט ער מיט גראַפן און פרינצען—
מיינט ער... ווייל—דו ווייסט—מיין זיידע איז דאָך גע-
ווען פונקט אזא ארבעטער, ווי דיין טאטע...

דאָס מײַדל

יא, איך האָב טאקע געהערט וועגן דעם רייכן. מען
זאָגט, אז אייער זיידע איז פון א פראַנסן וועבער געוואָרן
א מייסטער, דערנאָך זאָל ער האָבן עפעס פארדינט א
ביסל געלט, האָט ער געלאָזן אייער טאטן לערנען אין
די שקאַלעס... דערנאָך האָט אייער טאטע חתונה-געהאט,
גענומען א גרויסן נדן און אויפגעשטעלט די פאבריק
בשותפות מיט'ן אלטן וואנגער... דערנאָך..

זי שרייבט

יונגער לעבן

נו, וואָס? זאָג אַלץ, וואָס דו ווייסט.

דאָס מיינט

ע, ווייסט איר דען אליין נישט בעסער פון מיר?

יונגער לעבן

ניין, איך ווייס נישט אַלץ. פאר מיר באהאלט מען...

איר דאָרט ווייסט אַלץ! דערצייל מיר... איך וויל אויך

אַלץ וויסן! דערצייל!

דאָס מיינט

וועט איר נישט ביז ווערן?

יונגער לעבן

ניין. זאָג... זאָג!

דאָס מיינט

מען זאָגט... ניין, איך האָב מורא...

יונגער לעבן

האָב נישט קיין מורא. איך הייס ריידן—אַלץ!

דאָס מיינט

וועל איך דערציילן... מען זאָגט, אז אייער טאטע איז

אזוי רייך געוואָרן נאָר פון פרעמדער קריוודע. דער

שוותף זיינער, דער אַלטער וואגנער זאָגט מען—האָט דורך

אייער טאטן באקומען אן אפאָפֿליעקסיע און די אלמנה

מיט די יתומים וואגנערס האָט ער באראבעוועט ביזן

לעצטן גראָשן, געמאכט זיי פאר בעטלער—און דערנאָך

זאָגט מען...

די רייסט ווידער אָפּ

יונגער לעבן

אַלץ! אַלץ! דערצייל! איך מוז דאָך אַלץ וויסן... דערצייל!

דאָס מיינט

איך האָב געהערט, נישט איינמאָל האָב איך געהערט,

ווי מען זאָגט: „דער געלער פֿלֶב—אייער טאטע, הייסט

עס—דער געלער פֿלֶב האָט א גאנצע וועלט באשווינדלט,

באגנבעט, באגזל'ט, דער געלער פֿלֶב!...“ אז מען זאָגט

„דער געלער פלוב“, אָדער „דער געלער גנב“, ווייסן
שוין אלע, וועמען מען מיינט... איר זענט נישט ביין
אויף מיר?...

לעבן באהאלט זיין פנים אין די הענט און שלוכצט שטיל

איר וויינט גאָר? וואָס איז אייך?

יונגער לעבן

באהערשט זיך

גאָרנישט. רייד ווייטער. וואָס נאָך האָסטו געהערטו

דאָס מיידי

אז איר וויינט גאָר...

יונגער לעבן

איך וועל שוין נישט מער! זאָג!

שרייט היסטעריש

דערצייל!...

באָר בעט ער הייך

איך בעט דיך, באַהאלט דו כאָטש פון מיר גאָרנישט...

איך מוז דאָך אמאָל וויסן, ווער און וואָס איך בין, פון

וואנען איך בין געקומען און וואוהין איך גיי... דער-

צייל, וואָס נאָך זאָגט מען? וואָס?...

דאָס מיידי

מען זאָגט: עס וועט סוף-פּל-סוף קומען אזא איינער,

וואָס וועט זיך נוקם-זיין אין דעם געלן הונט פאר אלץ

און פאַר אלע!...

יונגער לעבן

אזוי זאָגט מען?!

דאָס מיידי

נישט איינמאָל האָב איך עס געהערט... אָבער ווער

ס'האָט אזוי געזאָגט, וועל איך אייך אויף קיין פאַל

נישט דערציילן. זיי וואָלטן מיך דערפאַר דערהרגעט

און זיי וואָלטן געווען גערעכט...

יונגער לעבן

מיט אַ שרעקלעכער אַנטשלאָסנקייט

עס וועט קומען אזא איינער, וואָס וועט זיך נוקם-זיין..

דאָס מיידל

ענדיקט

אין דעם געלען הונט...

יונגער לענץ

כאפט זי פאר דער האנט

קום-זשע מיט מיר!

דאָס מיידל

וואוהיין?

יונגער לענץ

צו אים! צו מיין טאטן!

דאָס מיידל

וואָס רעדט איר! ניין! ניין! איך וויל נישט!

יונגער לענץ

דו מוזט! און איך מוז עס! פאַר דיר, פאַר אייך אלע...

קום! קום!

דאָס מיידל

איך האָב גאַרנישט געזאָגט... לאָזט מיר! איך וויל נישט!

רייסט זיך אַרויס פון זיינע הענט און אנטלויפט אין אַ ווינקל

יונגער לענץ

אטעמט שרער

אַזוי מורא האָסטו פאַר אים! נג, זאָל זיין... וועל איך

אליין... ווארט דאָ. איך קום באַלד צוריק!

אפ ראש לינקס

דאָס מיידל

וואָס וועט ער טון?... אזא משוגענער... אלע רייכע זע-

נען משוגע... אודאי פון וואוילטאָג...

קוקט זיך ארום און באַמערקט אויפ'ן טיש די גאַלדענע פאַפּוראַסניצע

אי גאַלד!

לויפט-צו, כאַפט עס אין בירע הענט און באַקוקט עס זשענע

אזא נאר, אזעלכעס לאָזט ער ליגן אויפ'ן טיש... אזא

פאַרמעגן... אפשר הונדערט רובל! אי, ווען איך האָב

דאָס... ווען איך...

באַקומט, קענטיק, גרויס לוסט צו באַהאַלטן עס אין בויזם, אָבער

אין דעם מאַמענט הערט זיך פון צווייטן צימער דעם אַלטנס

אין דעם יונגסטן שטימען. זי שפּרינגט אָפּ פון טיש שטאַרק

איב-רגעשרעקן

אוי! דער אלטער פלבו..

דער אלטער לעבן

פון צווייטן צימער

וואָס ווילסטו? וואָס איז דיר אועלכעס געשען?

יונגער לעבן

שלעפּ-אָרעין כמעט מיט גוואַלט דעם פּאָטער פאַר דער האַנט

קום-אהער! קום... זע... קוק זי גוט אָן... דו קענסט זי

ער ווייזט אויפ'ן מיידל, וואָס שטייט אין אַ הינקל, נישט וויסנדיק

וואָס מיט זיך צו טון

אלטער לעבן

וואָס שרייסטו אויז? ווער איז עס, אָט די אָ?...

יונגער לעבן

דיין ארבעטערין איז עס, טאטע! איינער פון דייע אכט-

טויזנט אויסגעמוטשעט, אויסגעוהונגערטע קנעכט, וועל-

כע וועבן פאר דיר מיליאָנען!

אלטער לעבן

ביי

ווי קומט זי אהער... ווער האָט זי אריינגעלאָזן?

הילף קלינגען

יונגער לעבן

כאַפּט אים פאַר דער האַנט

קלינג נישט! קיינער דאָף דאָ איצט נישט זיין, אויסער

אונז דריי...

אַלטער לעבן

דערשראָקן

וואָס איז מיט דיר?

וואַרפּט ווידער אַ בליק אויף איר

וואָס טוט דאָ די בעטלערקע?

יונגער לעבן

נישט קיין בעטלערקע-ערגער: אַ פּראָסטיטוקע איז זי...

דיין פּראָסטיטוקע! דיין ווערק איז זי... דו האָסט זי

באַשאַפּן-און איך, איך האָב זי געוואָלט אויסנוצן...

אַבער זי האָט נישט געוואָלט... ווייסטו, פאַרוואָס זי

האָט נישט געוואָלט? ווייל זי איז-קראַנק!...

אלטער לענץ

איך מײן, אז דו ביזט קראנק... דו דארפסט א דאָקטאָר
וויל ווידער קלינגען

יונגער לענץ

לאָזט אים נישט

רוף נישט קיין דאָקטאָר! מען דארף נישט... פאר מיר
איז נאָך צו-פרי און פאר איר איז שוין צו-שפעט...
אויב מען וואָלט יאָ באדארפט א דאָקטאָר, איז נאָר פאר
דיר—טאטע... אָבער דיך וועל איך באלד אליין אויס-
היילן...

אלטער לענץ

איך פערשטיי נישט, וואָס דו רעדסט... וואָס טוט זיך
דאָ?

יונגער לענץ

באלד וועסטו אלץ פארשטיין... הער-אויס, טאטע! איך
פאָדער דיך אויף, דו זאָלסט אוועקגעבן צוריק דאָס
געלט, וואָס דו האָסט אויסגעריסן ביי די ארימסטע
און אומגליקלעכסטע... וואָס-אַפּ אונזער נאָמען פון זינד
און שאנד!... און פאר איר, פאר דער אומגליקלעכסטער
פון דינע פאראומגליקלעכסטע, פאר דער קראנקער
פראָסטיטוטקע פאל אויף די קני און בעט זי פארצי-
אונג, ווי איך האָב זי פריער אויף די קני געבעטן!
ער כאַפט דעם פאָטערס האַנט און שלעפט אים צום מיידל

אלטער לענץ

רייט-ארויס זיין האַנט און לאָזט זי מיט וואַס אַראָפּ אויף דעם זונס פנים
אַט דאָס וועט דיך אויסהיילן!...

יונגער לענץ

שטייט אַ ווילע ווי צומישט, באַלד ציטערט ער אויף, לויפט צו
צום שרייב-טיש, רוקט האַסטיק אַרויס אַ טישקעסטל און באַקומט
פון דאָרט אַ רעוואָלווער

אלטער לענץ

וואָס ווילסטו טון?

בלויבט אויפ'ן אָרט ווי צוגעשמידט פון שרעק

יונגער לענץ

איך וויל זיך נוקם-זיין פאַר איר, אָ!... און פאַר אלע

אזעלכע ווי זי—און אויך פאר זיך אליין!... אָט, וואָס
 איך וויל טון!... איך וויל זיך נאָם-זיין פאר'ן עלנדי
 און הונגער און שאַנד, אין וועלכן ס'לעבן דיינע אר-
 בעטער! איך וויל זיך נאָם-זיין פאר דיינע מי'יאָנען!
 פאר דיינע פאלאצן! פאר דיין לעבן און רייכטום און
 וואוילטאָג—און פאַר די בערגער געלט, וואָס דו האָסט
 מיר איבערגעשיקט קיין בערלין, פדי איך זאָל קאָנען
 דאָרט פירן אזא לעבן, ווי דו פירסט דאָ—און פאַר די
 אלע, וועלכע דו האָסט צוליב דעם באשווינדלט און
 באגנב'עט און פאראומגליקט וויל איך זיך נאָם-זיין מיט
 אזא שרעקלעכער נקמה...

אלטער לענץ

פארציטערט

דו ווילסט דיין טאטן...

יונגער לענץ

שלאגט=איבער

ניין! נישט דיך... איך וועל נישט זיין קיין פאָטער-
 מערדער... די נקמה וואָלט אויך געווען צו קליין...
 מיין נקמה וועט זיין פיל שרעקלעכער!... זע, טאטע!
 ער לעגט צו דעם רעוואָלווער צו זיין שלייף

דאָס מיינט

שפרינגט צו אין כאַפּט פעסט אָן זיין האַנט, שרייענדיק אויסער זיך
 טוט דאָס נישט! איך וויל נישט! איך וויל נישט!...

אלטער לענץ

לויפט אויך צו מיט אויטגעשטרעקטע הענט

קינד! קינד מיינס!...

אין דעם מאַמענט שיסט אויס דער רעוואָלווער

דאָס מיינט

כאַפּט זיך פאר'ן האַרץ און סאַלט אויף דער ערד מיט אַ שטיין אויסגעשריח
 איך!... איך! איך!...

יונגער לענץ

בלייבט ביי איר קערפער שטיין ווי פון זיגען אַראָפּ שטייל
 זי?... זי גאָר?! פארוואָס האָט זי נאָך פארגאַסן איר
 בלוט?! פארוואָס?! פארוואָס?!

פאַר האַנט

וועז די פלעטער פאלן...

דראמאטישער נאָקטורן איז איין אַקט

בעשפילט צום ערשטן מאָל אויף פּויליש אין ווארשעווער דראַ-
מאט:שן רעגירונגס-טעאטער Teatr Rozmaitości, צוזאמען
מיט א גאנצן דראמאטישן ציקל פון זעלבן מחבר, אונטער דעם
נאָמען „אין לאנד פון אימערעכט“ Królestwo Krzywdy
דעם 3טן יאנואר 1908.

בטורוקט אויף פּויליש אין וואַנשריפט Scena i Sztuka
אין זעלבן יאָר.

בטורוקט אויף יידיש צום ערשטן מאָל אין מאָנאטשריפט „צוקונפט“
ניי-יאָרק 1920.

בטורוקט אויף שפּאַניש אין וואַנשריפט Mundo Izraelita
בוענאָס איירעס אויגוסט 1923

פערזאנען:

דער פירשט

ד: פירשטין

די נאָנע

ד: פריאַרין (קלויסטער-אויפזעהערין)

נאָנען

(ס'בעשעט אין א פרויען-קלויסטער: אין פראנקרייך).

א גאָרטן ביים קלויסטער. עס גייט אויטער די זון אין אַ שפעטן
הערבסט-טאָג. פֿון די אלטע, דיקע בוימער פֿאַלן בלוטיק-רויטע
בלעטער: מיט א גערויש פֿאַלן זיי, ווי מיט שווערע זיפֿצן, צי גאָר
מנט אַ פראָטעסט: פֿאַר וואָס האָט מען זיי, אומשוילדיקע, אויף
טויט פֿאַרמשפּאַט...

הייט צוהישן די בוימער זעט זיך קיים אַרויס אַ זייער אלטע קירן.
פֿון דאָרטן קלינגען איצט די גלאָקן ערגסט, מעלאָדיש: דאָס רופֿן
זיי די נאָנען צום אהנט געבעט.

און די נאָנען גייען...

צוויי שורות ציען זיי זיך — מיט שטילע, ריטמיש-מעלאָדישע
טריטן אַזעלכע ערגסטע הי די גלאָקן, וועלכע רופֿן זיי; אַזעלכע
טרויעריקע ווי די הערבסט-בלעטער, וואָס פֿאַלן צו זייערע פֿיס...
אַנגעטון זענען זיי אין הייסן. זייערע קעפּ און פֿנים פֿער זענען
מיט שוואַרצע שליערס באַדעקט... און אין דער האנט טראָגט
יעדע אַ גרויס ליכט נישט אָנגעצויגן.

פֿון דער צווייטער אלטע גייען ארויס די פֿירשטיין, די פֿריאַרקן
און דער פֿירשט.

די פֿירשטיין איז אַ גראָע, מיט גאַנץ פֿרייצייטיקע גראָקייט: קעגן
טיק, צופֿיל געליסן אין קורצן לעבן. זי איז אין טיפֿן טרויער
אַנגעטון. דאָס מאַכט זי ענדלעך צו אַ ליכטיקער הינטער-נאכט...
דער פֿירשט — איז גיכער אויף איר מיטליידער און חבר ענדלעך.
אלס אויף איר מאַן...

זיי שמעלן זיך אָפּ און קוקן שוויגנדיק אויף די נאָנען, וואָס
שווימען זיי פֿאַרביי...

פֿירשטיין

ווי לייבלעכע שוועסטער, אזוי זעען זיי אויס אלע...

פּרײַאָרײַן

זענען זיי דאָך אלע שוועסטער: נישט נאָר זייערע ליי-
בער, נאָר אויך זייערע נשמות געהערן דאָך איין פּאָ-
טער אין הימל, איין מוטער-ערד...

פּירשט

ווי זיי וואָלטן איין הייליקן געדאנק געטראָגן, אלע צו-
זאמען און יעדע באזונדער — אין קאָפּ, אין הארץ און
אין דער נשמה... אזוי זענען זיי אויס...

פּרײַאָרײַן

דאָס טראָגט דאָך זיי דער געדאנק, דער הייליקער! —
יעדעס הארץ, יעדן קאָפּ און יעדע נשמה...

פּירשטײַן

ווי שעם איך זיך איצט, דאָס איך האָב ביו היינט נישט
געוואוסט, אז מענטשן קענען לעבן אויסערן לעבן...
איצט ווייס איך שוין...

פּרײַאָרײַן

און וואָס לערנט איר דערפון?

פּירשטײַן

אז דאָס לעבן איז געבוירן אויסער יעדן ציל.

פּרײַאָרײַן

איר ווילט מיינען, אז ווען אלע צילן פון לעבן ענדיקן
זיך און פארשווינדן, בלייבט דאמאָלס דער דערהויבענער
עקסטאז פון גלויבן — פאר וועלכן דאָס לעבן באקומט
אווערט אויפסניי?

פּירשטײַן

אזוי האָב איך געדענקט

פּרײַאָרײַן

עס איז ווערט אויפסניי צו לעבן, פרי צו האָבן די
מעגלעכקייט אויסצוקויפן די באגאנגענע גרויסע זינד,
דאָס מיר האָבן פון לעבן דעם טיפן זין בלויז נאָר אין
דעם געזען, וואָס איז מענטשלעך אין אונז — און נישט
אין דעם, וואָס ס'איז אין אונז פון גאָט...

פירשטין

אזוי האָב איך געדענקט.!

זי גיען

פריאַרין

די רייכע פרייגיביקע מיטלען, וועלכע איר האָט באזוי-
ליקט אונזער קלויסטער צו שענקען, וועלן איצט אונז
דערלויבן איבערצובויען די אלטע קירך, וואָס איז שוין
מער פון דריי הונדערט יאָר אלט...

פירשטין

דאָס איז מיין הייסער פארלאנג.

פריאַרין

אויך פאר די נאָנען וועלן מיר א נייע געביידע אויפ-
שטעלן - און פיל פון יענע אומגליקלעכע, וועלכע האָבן
ביז איצט אומזיסט געקלאפט אין אונזערע טויערן יעדן
טאָג - וועלן שוין איצט - אדאנק אייך, פירשטין - ביי
אונז רו און שוין געפינען...

פירשטין

דאָס איז מיין איניגסטער ווילן.

פריאַרין

און די נעמען פון אייערע דריי זין, וועלכע זענען אויף
אזא וואונדערבארער ארט געשטאָרבן, וועלן ווערן אויס-
געקריצט אין קירך; אויפן שטיינערנעם טאָוול איבערן
אלטאר.

פירשטין

דערפאר דאנק איך אייך הארצלעך.

זי ווישט די טרערן אין זיפצט שטילער פון גערויש פון די בלע.
טער, די גלאַקן זענען שוין אנטשוויגן.

פריאַרין

אונז איז צייט צו גיין, מען ווארט שוין אויף אונז אין
דער קירך.

פירשטין

צום פירשט

שוין צייט - קום!

פירשט

איך וועל בלייבן דאָ. דו ווייסט, אז נאָר ווען איך בין
אליין, קען איך בעטן מיין גאָט...

פריאַרין

אימצומרידן

פון דעם האָבן מיר אויך געהערט. אָבער מיר האָבן עס
איין נישט גערעכנט פאר קיין זינד. מיר ווייסן, אז שוין
די איינזאמקייט אליין איז צו גאָט א געבעט...

פירשט

זי קען ווערן א געבעט...

פריאַרין

יאָ, די איינזאמקייט קאָן ווערן דאָס פרומסטע געבעט.—
גיט אַוועק צו דער קירך, די פירשטין גיט איר נאָך

פון קירך הערט זיך דאָס געזאנג פון די נאָנען. די ערהאכענע
טענער פון אן אַרגאָן בעטן מיט זיי צוזאמען.

דער פירשט האָט זיך אַרפּגעלאָזט אויף אַ באַנק אין הערט זיך
אין — און פאַרטראַכט זיך. דאָס וואונדער-געזאנג, די אַרגאָנען
מוזיק וועקט אין אים אויף פּאַנג-פּאַנגעסענע ווייטע, גאַנץ היי-
טע עריגערונגען, — האַלב געהלומט, האַלב איבערגעלעבט, ער
הערט זיך נאָך טיפּער איין... און פאַרטראַכט זיך נאָך טיפּער...

און ער זעט: אויף דעם זעלבן וועג, וואו עס זענען פריער אלע
דורכגעגאַנגען, גייט פאָר ביי איינע — אַ פאַרשפּעטיקטע נאָנע —
מיטן זעלבן שריט, מיטן זעלבן ריטם... דאָס פנים, היי ביי יענע
פאַרשלייערט... און אין דער האַנט טראָגט זי ווי יענע — אַ גרויס
נישט אָנגעצונדן ליכט... אויפן האַלבן העג צו דער קירך
שטעלט זי זיך פּאַרצולנג אָפּ, זי דרייט זיך אויס צום פירשט,
שטייט אַ לאַנגע, אָננעשטרענגטע וויילע גלייך, קוקט אויף אים
פון אונטערן שלייער. זי גייט צו נענטער — און בלייבט פאַר
אים שטיין ווי אין דער ערד אריינגעוואקסן...

דער פירשט שטייט-אויף, קוקט זיך אין דער זעאונג,
האַלב פאַרחלומט, האַלב איבערגעלעבט... ס'ווערט לאנג ביז ער
אַנטשליסט זיך צו פּרעגן:

— שוועסטער... דו ווילסט מיר עפעס זאָגן?

- יאָ...
 - איך הער דיר, שוועסטער.
 - א גרויסן סיד וויל איך דיר אנטדעקן...
 - א סיד?
 - איך וויל דיר זאָגן... היינט, ווען איך האָב דיר דאָ
 אזוי אומגערעכט דערזען... היינט - אין זעלבן טאָג, ווען ס'איז
 מיט אזוי פיל יאָרן צוריק געשען דאָס, וואָס ס'איז געשען...
 וואָס פאר א וואונדערבארער טראַף - פונקט היינט!... נישט אנ-
 דערש, נאָר גאָטס האנט איז געווען דערביי... האָב איך בא-
 שלאָסן דיר צו אנטדעקן - וואו... וואו ס'געפינט זיך דיין זון...
 - מיין זון?
 - יאָ, איך מוז עס דיר אנטדעקן, ווייל... דו ביזט פונקט
 היינט ווידער אויף מיין וועג געקומען... פונקט היינט...
 - שוועסטער, מיינע זין זענען געשטאָרבן!
 - זיי זענען געשטאָרבן, איך ווייס... און איך רייד וועגן
 דיין זון, וועלכער לעבט...
 - זיי זענען געשטאָרבן אלע דריי!
 - איך רייד וועגן דעם, וועלכער לעבט... איך רייד וועגן
 אונזער זון...
 - אונזער זון?
 ער קוקט זיך ווידער לאנג איין מיט אַ פארכאפטן אָטעם...
 ביז ער רעדט קוים ארויס - זיין שטימע ציטערט:
 איך פארשטיי דיר נישט... ווער ביזטו?
 זי ענטפערט שטיל, קוים וואָס מען הערט זי.
 - איך בין די מוטער פון דיין קינד...
 - דו?!
 זי ווינט מיטן קאָפּ: - יאָ - אָן א וואָרט... ביידע שווייגן.
 ס'איז שטיל... דאָס געזאנג און די אָרגאנען-טענער ווערן גלייך
 ווי פון א געביל צוגעדעקט...
 - ווי הייסט דו?
 זי שווייגט.
 - ווי רופט מען דיר?

זי שווייגט.

— ווי האָט מען דײך פֿריער גערופֿן?

זי שווייגט.

— פֿריער, איידער דו ביסט אָנגעקומען אהער?

— דאָס טאָר איך דיר נישט זאָגן... מיין נאָמען איז

צוזאַמען מיט דער, וועלכע האָט דעם נאָמען געטראַגן גע-

בליבן אויף יענער זייט קלויסטער-מויזער און איז לאנג שוין

דאָרט געשטאַרבן...

— ווייז מיר דיין געזיכט, איך זאָל דײך דערקענען.

הײב אויף דיין שלײער...

— דו ווייסט, אז דאָס טאָר איך נישט...

— אָבער אין דעם פאל...

— דאָס וועל איך נישט טון — קיינמאָל...

— ווי אזוי זשע וועל איך דײך דערקענען?

— דו האָסט מיך געליבט מיט דער ערשטער ליבע —

און איך האָב דײך מיט דער ערשטער ליבע געליבט... דער-

קענסטו מיך?

— מיט דער ערשטער ליבע?

ער שטרענגט אָן זיין זכרון — ווער איז זי וועמען האָב איך

מיט דער ערשטער ליבע געליבט? ער קען זיך נישט דערמאָנען.

— נײן... איך דערקען דײך נישט...

— ווי איז דאָס מעגלעך? די ערשטער ליבע איז דאָך

נאָר איינע פֿאראן, און דו געדענקסט זי נישט!...

ער לאָזט אַראָפּ דעם קאָפּ.

זי דערמאָנט אים:

— האָסט דאמאָלס געזאָגט: „דו ביסט מיר די ערשטער

און וועסט מיר זיין די לעצטער!“ מיט אזא פֿלאם האָסטו די

ווערטער געזאָגט, אז ביז היינט זענען זיי פֿארבליבן אין אלע

מיניע אָדערן — און איך קען זיי נישט מער פֿון דאָרט פֿאַר-

טרייבן. נישט מיט פֿאַסטן און פֿייניקן, נישט מיט די הייסטער

געבעטן... דערקענסט מיך איצט?

— נײן.

- צי האָסטו דען נישט מיר איינע געזאָגט די ווערטער?
 ער שווייגט.
 - אָבער מיר האָסטו דאָך געשוואוירן!
 - געשוואוירן?!
 - יאָ, מיר האָסטו געשוואוירן.
 - אַך! איך ווייס! דו ביסט - ניין! נישט דו ביסט
 עס... דורך דערקען איך נישט...
 - און דעם טאָג דעם היינטיקן דערקענסטו אויך נישט?...
 פונקט היינט איז עס דאָך געשען...
 - יאָ, דו ביסט עס... דו ביסט די טאָכטער פון מיי
 וואלד-אויפזעצער...
 - ניין... אויף א גרויסוועלטיקן באל האָבן מיר זיך
 באגעגנט... און פון דאָרט - פון מוזיק און טאַנץ און פריי-
 לעכקייט, זענען מיר אנטרינען צו אונזער אייגענער פרייד...
 פון פריינט און נאָענטסטע - צו זיך זעלבסט צו אונזער
 הייליקסטער נאָענטקייט... דו געדענקסט?
 - דו ביזט די שוועסטער פון מיין פריינט.
 - ניין. נאָר דו האָסט מיר דאמאָלסט געזאָגט, אז איך
 בין דיר פון אלע דיינע פריינט נענטער און פון דיין איינצי-
 קער שוועסטער: אזוי נאָענט איז דיר נאָר געווען דיין מוטער.
 ווען דו ביזט נאָך אין איר טראַכט געלעגן... און אזוי נאָענט
 וועט דיר זיין נאָר דער טויט... אזוי האָסטו געזאָגט...
 - ווער ביזטו? ווער ביזטו?!
 - דאָס טאָר איך נישט אויסזאָגן קיינעם. גרויס איז שוין
 מיין זינד בלויז דערפאר, וואָס איך רעד מיט דיר דאָ איצט...
 און וואָס איך רעד אזוי... עס דערווארטן מיך דערפאר פיל
 טעג פון שטרענגן פאסטן און שווערן פייניקן מיין לייב און
 זעלע, ביז - איך וועל פארגעסן...
 - דו וועסט פארגעסן?
 - איך וועל פארגעסן יענע נאכט, וועלכע איז מיר גע-
 ווען דער ליכטיקסטער טאָג אין מיין לעבן! איך וועל פארגעסן!

די זינד, אין וועלכער ס'איז גאָרנישט געווען פון זינדיקעס —
איך וועל פארגעסן אונזער פארגעסן...

— ווער ביזטו? ווער?!

— דעם אלטן, אלטן וואונדער-פארק דערמאנסטו זיך?
דעם פאלאך, וואו דער באל האָט געזידט, האָבן מיר אין דעם
ריזן-פארק פארלוירן... די גוטע אלטע בוימער האָבן אונז אזוי
ליבלעך צווישן זיך פארבלאָנדזשעט... און דו האָסט געזאָגט:
„זע! עס פרייען זיך די אלטע מיט אונזער יוגנט! עס פרייען
זיך דער הערבסט מיט אונזער פריילינג.“ — אזוי האָסטו גע-
זאָגט... און אונז איז געווען גלייך ווי די זון וואָלט פלוצלינג
אויפגעשיינט יענע הייליקע נאכט! און אונז איז געווען גלייך
אירע הייסע שטראלן וואָלטן אין אונזער ביידנס בלוט אריין-
געפלאָסן און אונזערע ביידנס בלוט צוזאמענגעגאָסן אין איין
שטראָם, אין איין קוואַל, אין איין ים!... און מיר זענען גע-
ווען פאר זיך אלץ: דער נעכטן, מאָרגן, און היינט! — אזוי
האָסטו געזאָגט — אזוי האָסטו געזאָגט!... איך גיב דיר צוריק
דיינע ווערטער ווי אן עכא... איך בין דאָך דיין עכא...
— מיין עכאָ?...

— דאָס עכאָ פון יענער אלערהייליקסטער זונען-שטראַלדער

נאכט...

— ווער? ווער ביזטו, שוועסטער-עכא?

— יענע געבענשטע נאכט האָסטו מיין האַרץ אריינגע-
נומען אין דיין האַרץ! מיין נשמה האָסטו אין דיינער פאר-
שלונגען און ביזט אוועק מיט זיי אין דער וועלט, אין לעבן...
צי האָבן זיי דיר געגעבן גליק?

— ווער?

— די נשמה מיינע... מיין האַרץ?

— ניין... מער שלעכטס פון גוטס האָב איך אין מיין
לעבן געזעען...

— און זיי... יענע... וואָס איז דיר געווען די לעבנס-
פריינדין, די האַרין פון דיין הויז און גוטס און נאָמען? האָט
זי דיר נישט געגעבן קיין פרייד?

— אונזער צוזאמענלעבן איז געווען א לאנגע קייט פון
 אומגליק, א רינג אין א רינג איינגעשמידט, איין אומגליק אין
 צווייטן — אונזער גאנץ לעבן — ווי איין לאנגע קללה...
 — גאָט איז מיין עדות, אז איך האָב דיין נאָמען קיינ-
 מאָל נישט דערמאנט צו שלעכטן! פארלאזן און פארגעסן — האָב
 איך אין מיין בענקען און ליידן דיך אייביק געבענשט...
 — פארוואס ביזטו צו מיר נישט געקומען ווידער?
 — דער שיקזאל האָט מיך פון דיר פארטריבן ווייט...
 ווייט!... פונקט אזוי רייסט אמאָל דער שלעכטער ווינט א בלאט
 פון בוים אראָפּ און טראָגט אים איבער פעלדער און סטעפעס —
 שליידערט אים אוועק אויף די ווילד-שטורמיקע-ים וועלן — און
 אליין פליט ער זיך אוועק, פריילעך און זאָרגלאָז אין דער
 ווייטער אומגענדלעכקייט — אין לעבן...
 — איך ווייס נישט.
 — דו ווייסט נישט?
 — איך צייל נישט די טעג, וועלכע שווימען אוועק אין
 דעם אָפּגרונד... וואָס גייען זיי מיך אָן ווען זיי זענען גע-
 ווען — שטויב...
 — און יאָרן ציילסטו אויך נישט?
 — יאָרן האָבן פאר מיר דעמוזעלבן ווערט וואָס טעג:
 זיי זענען שטויב...
 — און דאָך... ווי אלט איז ער איצט?
 — ווער?
 — אונזער זון...
 מיט דער גרעסטער אנטציקונג ענטפערט זי:
 — פאר די אויגן שטייט ער מיר די מינוט!... אזוי
 לאנג האָב איך אים שוין נישט געזען... ער איז שוין איצט
 באלד א מאן... אין זיינע אויגן פינקלען שוין דיינע אויגן... אין
 זיין געזיכט שפיגלט זיך אָפּ דיין געזיכט... איך זע אים! זיינע
 אָרעמס האָבן זיך שוין ווי דיינע — מענערשע צוואקסן,
 שטרעקט ער זיי אויס פאר זיך ווי צוויי בויגנס געשפאנטע
 און זוכט דורשטיק צערטלעכע אומארמונג און ליבע, ווי דו...

אזוי האָב איך אמאָל א יונגן אָדלער געזעען, ווען ער האָט זיך פון זיין אָדלער-נעסט צום אָפפלי געגרייט... קענטיק, צום ערשטן מאָל אין זיין אָדלער-לעבן. האָט ער זיין יונגע ברוסט איבערגעגעבן די ווינטן, די וואָלקנס און דער זון! ...
דער פירשט פלאַמט אויף מיט איר פלאַם, מיט איר בא-
גייסטערונג:

— וואו איז ער?! וואו געפינט ער זיך איצט?!
אָבער זי הערט נישט מער — זי זעט נאָר איר זון:
— אזעלכער מוז ער זיין — דיין זון! אזוי מוז אויסזען
דאָס פירשטלעכע קינד פון יענער קעניגלעכער נאכט...
— זאָג מיר, וואו איז ער, איך זאָל אים צו מיין האַרץ
צודריקן, אלס מיין זון? זע, איך בין פאריתומט ווי א בוימ,
ביי וועלכן מען האָט אלע צווייגן אָפגעהאקט! ... דריי זין
האָב איך געהאט, און אלע דריי האָט ביי מיר דער גרויזאמער
טויט ארויסגעריסן... זייער מוטער האָט מיך פארהאטט, ווייל
אן אלטער געהיימניספולער פילגרים, וועלכער האָט אין א שטור-
מיקער נאכט פארבלאָנדזשעט אין אונזער שלאָס האָט איר גע-
זאָגט, אז איבער מיינע זינד האָט זיך אויף אונזער הויז גאָסט
צאָרן אויסגעגאָסן... פון דאמאָלס אָן וואקסט איר צארן און
האט צו מיר...

— מוטער אוימגליקלעכע! ...
— די פרומסטע וואנדערער האָב איך אויפגעזוכט און
מיינע אוצרות פאר זיי ברייט געעפנט, זיי זאָלן זי מיט
גאָסט וואָרט טרייסטן: אָבער די ווערטער פון יענעם שרעק-
לעכן פילגרים אין קיינער נישט אימשטאנד אויסצוואַרצלען פון
איר געדעכעניש... איך האָב שפיטעלער געבויט, וואו פיל
ליידענדע געפינען רו און היילונג. זי אָבער, כאָטש מיט אירע
אייגענע הענט בינדט זי די וואונדן פון די אוימגליקלעכסטע,
דאָך — צו איר אייגענער וואונד האָט זי קיין היילונג נישט
געפונען... ביז — זי איז צו מיר אמאָל געקומען, נאָך בלאַסער
אלס יעדן טאָג, און האָט מיר געזאָגט: דו האָסט פיל פעל-
דער, וועלכע ס'פארזייעט נישט קיינער, דו פארמאָסט פיל

וועלדער, אין וועלכע ס'וואוינט נישט קיינער, און באזיצט פיל
שלעסער, אין וועלכע ס'לעבט נישט קיינער — גיב דאָס
אלץ אוועק יענע, וואָס האָבן גאַרנישט, און דאָס זאָל זיין אן
אויסקויף פאר אונזערע, אזוי פריגעשטאַרבענע קינדער, און
איך... איך האָב עס געטון... מיינע פעלדער, וועלדער און
שלעסער האָב איך צעטיילט באדארפנדיקע. מיין גאָלד און
שטיינער האָב איך אייער קלויסטער געשצנקט, זיך האָב איך
נאָר דאָס נויטיקסטע צום לעבן געלאָזט...

— אזוי שטארק ליבסטו דיין אומגליקלעכע פרוי?

— אזוי שטארק שולדיק פיל איך זיך קעגן איר.

— און דערמיט האָסטו שוין אויסגעקויפט קעגן איר

דיין שולד?

— דו פרעגסט עס?... דיר איז דאָך צום בעסטן בא-

וואוסט. אז נאָר זינד קען מען אויסקויפן אין אָפּמעקן, אָבער

שולד — קיינמאָל נישט!...

— אמת... וואָס קענסטו דען איצט נאָך טון פאר איר?

— נאָר איינס איז מיר געבליבן! נאָר איינס קען איך

איר געבן...

— גיב איר אוועק געשווינד, וואָס דו קענסט איר געבן!...

— איך וועל איר אוועקגעבן אונזער זון...

זי ציטערט אויף:

— אונזער זון?

— יא, אונזער זון!...

— דו מיינסט, אז איך... איך וועל אים אוועקגעבן

איר? איר!...

— יא, דו וועלכע האָסט זיך פון לעבן פאר דער איי-

ביקייט אָפּגעזאָגט — וועלכע האָסט זיך פון אלעם מענטשלעכן

אויסגעטון און דו האָסט זיך אינגאנצן צו דער געטלעכער

איבערגענטפערט — דו וועסט איר אוועקגעבן דיין זון!

א וויילע שווייגן ביידע, אלץ שווייגט... דאָס די

אָרבאנען-טענער זענען אפילו אנטשוויגן. — אפילו די בוי-

מער וואגן נישט צו רוישן.

און זי ענטווערט שטיל:

— איך וועל איר מיין זון — אוועקגעבן...
ער וויל איר האנט כאפן, קושן מיט דאנקבארקייט,
אָבער זי האָט אים צוריק.

— ווארט, הער! איך וועל איר אוועקגעבן מיין זון —
נאָר דאמאָלסט, ווען דו וועסט מיר צוריקגעבן מיינע האָר-
לֶאָקן, וועלכע דו האָסט מיר אפגעשוירן יענע נאכט... מיין
זון וועל איך איר אָפגעבן און די לֶאָקן וועל איך פארברע-
נען—און אזוי וועט די איינציקע בריק צווישן מיין לעבן
דאָרט און דאָ, זיין שוין אויף אייביק פארברענט...

— ווי דאנק איך דיר! נאָך היינט — באלד אייל איך
צו זיך אהיים און איידער דריי טעג זענען פאַריבער, וועל
איך דיר מיין שאַץ-קאסטן ברענגען, וואו ס'ליגט פארשלאסן
דאָס טייערסטע, וואָס איך פארמאָג: די רעליקווען און צייכנס פון
מיין גליקלעכן פריילינג און זומער, וועלכע זענען אזוי רייך
געווען אין ליבע... דאָרט וועסטו צווישן אנדערע האָר-לֶאָקן,
אויך דיינע געפינען...

ווידער הערשט אקורצע געשפאנטע שטילקייט, באלד
ענטפערט זי אנטשלאָסן, הארט:

— ניין, פירשט! צווישן די רעליקווען און צייכנס פון
דיין פריילינג און זומער, וועלכע זענען אזוי רייך געווען אין
ליבע, וועל איך מיינע האָר-לֶאָקן שוין מער נישט דערקענען...
זי קערט זיך אָפ פון אים און גייט מיט שנעלע טריט
צו דער קירך. דער פירשט רופט נאָך פארצווייפלסט:

— אָ! גיי נישט אוועק! ווער דו זאָלסט נישט זיין, דער
בארם זיך אויף מיין איינזאמקייט און עלנד! אין נאמען פון
דיין גרויסער ליבע, באשווער איך דיך!...

זי האָט זיך אוועקגעקערט און רופט פון דערווייטנס
שארף און שטרענג:

— דעם אלצהייליקסטן נאָמען פון דער געטלעכער לי-
בע זאָלסטו נישט רופן אומזיסט היינט, אינם טאָג פון דיין

הערבסט! דו, וועלכער האָסט אים געלעסטערט אין דיין פריי-
לינג און זימער...

— וועט מיר שוין קיינמאָל נישט זיין געגעבן אויסצו-
קויפן מיין גרויסע שולד!

— דו האָסט געזאָגט: „נאָר די זינד קען מען אויסקויפן
און אָפּמעקן, אָבער די שולד — קיינמאָל נישט!“...
זי פארשווינדט צווישן די בוימער אין דער קירך פון
וואנען ס'הערט זיך ווידער דאָס פרום-טרויעריקע געזאנג פון די
נאָנען... דער אָרגאן שפילט...

עס איז שוין געוואָרן גאנץ טונקל.
דער פירשט איז אליין געבליבן... א דערשראָקענער,
א נידערגעשלאָגענער פרעגט ער אלץ ביי זיין צווייטן „איך“:
— ווער איז זי? ווער? ... ווער...

פלאַצלינג דערזעט ער נישט ווייט פון זיך א זייער אלטע
פּרוי. אין דרייען איבער דער ערד געבויגן, שארט זי מיט
ביידע הענט צוזאמען די געפאלענע בלעטער און נעמט זיי
צונויף אין איר קוישל, וואָס הענגט איר ביי דער זייט. דער
פירשט שטייט א וויילע, ווי פון אבערגלויבישן שרעק ארום-
גענומען... אָבער באלד באהערשט ער זיך, טרעט שנעל צו
איר צו — און פרעגט:

— זאָג מיר אלטיטשקע! איר האָט דאָך געוויס געזעען
די, וועלכע איז דאָ געשטאנען... ווער איז זי?
די אלטע הויבט אפילו איר קאָפּ נישט אויף פון איר
ארבעט, דער פירשט ווערט וואָס אמאָל מער אומרואיך:
— איך בעט אייך זייער! זייער!... איר קענט זי געוויס...
זי שווייגט.

— אויב אייך איז אויך נישט דערלויבט צו ריידן, דאן
שווער איך אייך, אז אין דעם פאל, איז די זינד פון אייער
שווייגן פיל — פיל גרעסער! נאָר איין וואָרט זאָגט מיר: איר
נאָמען... איר נאָמען...

די אלטע טוט איר ארבעט און לייגט אויף אים גאָר קיין אכט.

— פארוואָס... פארוואָס ענטפערט איר מיר נישט? ... פאר-
וואָס קלויבט איר צונאָיף אזוי פלייסיק די צופוילטע בלעטער,
וואָס קענען דאָך קיינעם קיין שום נופּץ נישט ברענגען? ...
ווארפט דאָס אוועק און הערט! אלץ וואָס איז מיר נאָך פון
מיין אמאָליק גרויס-רייכטום געבליבן, וועל איך איך אוועק-
שענקען, אויב איר וועט מיר זאָגן דעם נאָמען פון דער, וועלכע
איז נאָר וואָס אין דער קירך פארשוואונדן.

און די אלטע טוט זיך ס'איריקע, ווי גאָר נישט צו איר
רעדט מען... דער פירשט כאפט איר אן ביים אָרעם און נעמט
איר טרייסלען. שרייענדיק דערביי מיט א ווילד פארצווייפעלטן
הייזעריקן שרעק:

— ווער זענט איר?! איר! איר ווער זענט!?!

די אלטע ציט זיך אויס און בלייבט פאר אים שטיין
זואו הויכע, סקעלעט-דארע און שוויגענדיקע.

דער פירשט דערקענט זי:

— א—א—! דאָס איז זי דאָך! ... די טויבשטומע
גאָרטען-היטערין... אך! וואָסער שרעקלעכער אָונט ס'איז היינט...
מיין שרעקלעכער אָונט!

פון דער קירך נעמען קלינגען די גלאַקן. דאָס געבעט
איז געענדיקט. באלד ציען זיך פון דאָרט צוריק די נאָנען אין
צוויי שורות, מיט שטילע טריט אין ריטם פון די גלאַקן: די
ליכט אין זייערע הענט זענען איצט אָנגעצונדן...

דער פירשט קוקט זיך איין מיט דער גרעסטער אָנשטרענג
גונג אין יעדער נאָנע באַזונדער, און ווען אלע זענען שוין
דורכגעגאנגען, ברעכט ער אויס מיט א טיף אינערלעכן שמערץ:
— איך וועל זי קיינמאָל נישט דערקענען צווישן אזוי פיל
שוועסטער!... גיכער וועל איך צווישן מיליאָנען שטיין
שערן געפינען — אויב ער איז נאָך נישט פארלאָרן.

פירשטין

איז צוגעקומען, זעט זינט טרערן, שטימט זי
דו ווינסט?? א! א וואנדער איז געשען! דו, דער
אומגלויביקער, האסט ענדלעך פאר גאט געפונען
טרערן!...

פירשט

ניין, דאס האב איך מיין זון באוויינט, וועלכער איז
געשטארבן...

פירשטין

זיי זענען דאך געשטארבן אלע דריי...

פירשט

איך האב דעם זון באוויינט, וועלכער האט געלעבט...
די פריארין

דערנענטערט זיך צו זיי

האט איר שוין געענדיקט אייער איינזאם געבעט?

פירשט

ניין מיין געבעט הייב איך ערשט אָן...

די ביידע פרויען קוקן זיך איבער פארוואנדערט — זיי פארשטייען

גארנישט.

די גלאקן קלינגען...

דער פארהאנג פאלט.

דער פּרילינג גייט!

דראמאטישער עמייד אין איין אַקט

בערוקט צום ערשטן מאל יידיש אין „צוקונפט“ ניו-יאָרק 1914
**בערוקט רויטש (א: בערזעצט פון מחבר) אין זשורנאל „סאָהרע-
מענאָי זשענשטטינג“ הארשע, 1914**

פערזאנען

זינא

א לערערין, 20 יאר אלט

פילא

הויז יונגערע שולעסער

ראפא

הויז יונגערער ברידער

שערן

א פריקאזשען

ט'נעשעט אויף א זומער-האלובונג, אין א טרילינגט-קאָונט.
 א גאסט-צימער, וואָס דינט אויך צוגלייך פאר אן עס-צימער.
 נישט ריין, נאָר ריין, זיכטיק און בכבודיק. פֿון מעבל אין פֿון
 די געהאַטטענע בילדער אויף די ווענט, ווי אויך פֿון אנדערע
 באַראַקטעריסטישע איינצעלהייטן איז קענטיק, אַז דאָ האַלבען
 נישט קיין מאַנסבילן.
 אין שטוב איז אַ היילע קימער נישטאָ.

I

זינא

קומט אַרײַן פֿון קיין, טראָגנדיק אייניקע גלעזער מיט טעצלעך.
 נאָך איר גייט ראַפּאל מיט אַ זידיקן סאַמאָואַר.
 באַלד, האַלט נאָך אַ ווײַלע... איך וועל עפעס אַנטפֿע-
 שטעלן, זאָלסט מיר נישט איינשמירן דאָס טישטויך...
 זי טוט עס.
 אָט איצט קענסטו שוין אוועקשטעלן דעם סאַמאָואַר,

ראַפּאל

שוין אוועקגעשטעלט און איך בין שוין נישטאָ!
 הייל כאַטן זײַן ראָק, וועלכער ליגט אין אַ זײַט אויף אַ שטול און
 איז שוין גרייט צו לײַפֿן.

זינא

נעמט געלאָטן בײַ אים אַדעק דעם ראָק

האַסט אַ טעות, ביזסט נאָך דאָ...

ראַפּאל

אַז איך זאָג אויף מײַן ערנוואַרט, אַז איך בין נישט דאָ -

ווייס איך דאָך בעסער... גיב אהער! איך מוז לויפן.
מען ווארט אויף מיר.
היל בי איר צונעמען דעם ראָק.

זינא

וועט זי אביסל צווארטן. איך דארף דיך דאָ האָבן.

ראפאל

נאָך וואָס?! וואָס איז עס היינט פאר איום-טוב. שטערן
קומט דאָך יעדן אָונט...

זינא

שש... ער וועט דערהערן...

היינט צו דער טיף

ראפאל

אויף מיין ערנוואָרט, דאָס איז פראָסט ארציחה! ווייל
דאָרט זיצט זיך א פרעמדער מאן מיט מיין שוועסטער,
זאָל דערפאר מיין אייגענע סאָניעטשקע מוזן ווארטן
אויף מיר אפשר שוין צען מינוט!

זינא

נו, נו, סאָניעטשקע איז נאָך דערווייל נישט דיין אייג
גענע, אָבער הער שטערן - המ... קען זיין... אפשר
היינט, מאָרגן..

ראפאל

אין גאַנצן געטנדערט

אזוי?! טאקע!... הייסט עס - לילא און שטערן? וועל איך
שוין באלד האָבן א שוואַגער?! אוי, זינא! זינאטשקע!

היל זי אַרומכאַפן

זינא

הערט זיך. פארגומען מיט אויסלייגן קאָנפֿיטורן אויף טעצעלעך.
לאָז אָפּ! וועסט מיר נאָך עפעס צוברעכן.

ראפאל

נו, אזוי איז שוין עפעס אנדערש... וועט שוין סאָניעט-
שקע מוזן אביסל צווארטן. איז וואָס נאָך דארפסטו
זאָל איך טון?

זינא

גיב א לויף און ברענג מיר ווארשטלעך מיט אויפשיניט.

ראפאל

איך לויף!

לויפט

זינא

ווארט!

ראפאל

איך ווארט...

זינא

נעם א שיסעלע פון קיך און ברענג אויך א ביסל זייער.

קרויט. הער שטערן האָט לייב ווארשטלעך מיט זייערקרויט.

ראפאל

יָאָ, איך ווייס! באַלד וועט עס אלץ זיין אויפן טיש!

אַב אין קיך.



זינא

גיטט אָן טי אין דריי גלעזער, צושטעלט זי, לייגט אוועק ביי זי סערוועטלעך, שטעלט אוועק קאָנפֿיטור, טיי-געבעקס. קענטיק אז זי טוט די אַרבעט פּמעט מיט אַ מוטער־לעך געויל. דערנאָך גייט זי שטיל צום טיר, קלאַפט אָן שטיל, אין גישט באַקומענדיק קיין ענטפער, עפנט זי די טיר און וויל אַריינגיין, אָבער באַלד אויף דער שוועל, בלייבט זי ווי פארשטיינערט. קענטיק, אז זי האָט דאָרט עטוואָס שרעקלעכעס דערזען... פון דער טיף פון צימער הערט זיך באַלד לילא'ס דערשראָקענער פאַרשעמטער אויסגעשריי... זינא שפּרינגט צוריק אָפּ, פאַרקלאַפט פאַר זיך די טיר און באהאלטנדיק דאָס פנים אין ביידע הענט, פאלט זי אויף דעם גאַענטסן שטול.

אך... לילא! זי... ער... לילא... מיין לילא... ביי

מיר אין שטוב... אך... אך...

זי בלייבט אזוי אַ לענגעכע ווילע. גלייך ווי אַ שווערער שטיין האָט פאַלנדיק פון דער הויך אויף איר קאָפּ, זי אינגאנצן פאַרטויבט.



ראפאל

קומט פון קיך מיט א שיסל.

דאפאל

שוין! אפילו אליין אויסגעוואשן די שיסל. פאר א שוואך-

גער איז גארנישט צו שווער...

באמערקט איר צושטאנד

וואָס איז דיר, זינא?!

זינא

באהערשט זיך

גארנישט... גארנישט... וואָס האָסטו געזאָגט?

ראפאל

דער קאָפּ טוט דיר וויי?

זינא

יא... ס'הייסט ניין - אביסל...

ראפאל

האָסט באדארפט איצט גיין אויף דער לופט שפאצירן,

וואָלט דיר דער קאָפּ נישט וויי געטוין. נאָר איך ווייס -

האָסט מורא איבערצולאָזן לילא מיט שטערן אליין...

זינא

עט, וואָס דו פלאַפּלסט דאָרט... דארפסט זיך שעמען

אזוי צו רעדן וועגן א שוועסטער... קום, וועל איך נאָך

דיר פארשפּאַרן די טיר.

אַם אין קיך

דאפאל

גייט איר נאָך

איך מיינ נישט חלילה, דאָס וואָס דו מיינסט... איך מיינ

נאָר... איך מיינ גארנישט...

אַפּ.

IV

לילא און שטערן

קומען ארויס פון איר צימער. ביידע זענען זיי שטאַרק פארשעמט,

נישט אויפצוהויבן די אויגן... נאָר ווען זיי באמערקן, אז זינא

איז נישטאָ, ווערן זיי מיט אַ מאָל דרייסטער, קוקן זיך איבער
מיט אַ פיל באדייטנדיקן שמיכה.

שטערן

דאָס היינט: „פארשאַטן“...

היל אַרויסשין מיט אַ געלעכטער.

פירא

ש-ש... נישטאָ וואָס צו לאַכן... דארפסט זיך שעמען!..

שטערן

גערעכט... אָט גיי איך שוין און נעם זיך שעמען...

פירא

מיר איז די זאך גוואַלדיק אומאנגענעם!..

שטערן

האָסטו מורא, אז זינא וועט דיך אָפשמייסן! כּי, כּי, כּי...!

פירא

ש-ש!... אָט גייט זי... האַלט זיך כאַטש מענטשלעך...

V

זינא

קימט פֿון קיך, באַמערקנדיק די ביידע, בלייבט זי שטיין אויפֿן
אָרט, גלייך ווי זי וואָלט עס דאָ באַדערט זיך שעמען... מיט
אַרעפֿגעלאָזענע אויגן גייט זי צו צום טיש, זעצט זיך אַדעק
אויף איר פֿלאַץ און וואַרט. פֿויזע

פירא

רופט זיך אָן דז ערשטע מיט אַ געמאַכטער דרייסטקייט.

הער שטערן, איר וועט טרינקען טיי? דאכט זיך, אז
אייער טיי איז שוין אינגאנצן קאלט געוואָרן... קומט
אהער צום טיש.

זינא

כאַפּט מאַשינאַל, גיסט אָן אַ צווייטע גלאָז טיי און שטעלט עס
אַדעק פֿאַר שטערנען, וועלכער איז צוגעגאַנגען צום טיש.

אפֿילו נאָך וואַרעם, נאָר איר האָט דאָך לייב גאנץ
הייסע טיי...

שטערן

אדאנק...

טרינקט.

לילא

פריי.

פאר מיר איז מיין טיי גענוג ווארעם... איך האָב פיינט,
אז טיי ברייט די צונג.

שטערן

זאָגט דעם אמת, אז איר האָט מורא דערפאר, וואָס
מענטשן זאָגן, אז הייסע טיי שאדט דער שיינקייט
פון געזיכט...

לילא

איר האָלט מיך פאר מער באנאל, ווי איך בין...

שטערן

אנטשוילדיקט, פרייליך לילא, איך האָלט אייך גאַרנישט
פאר באנאל. פארקערט, איר ווייסט עס גוט, אז איך
האָלט אייך פאר א זייער פאָרטגעשריטענע, דרייסטע און
פרייע פרוי — כ'מיין פרייליך!...

לילא

ציאָכט זיך

כא-כא-כא!... איר מיינט, אז מיך באליידיקט דער נאָמען
„פּרוי“?

שטערן

פארענטפערט זיך

ניין, גאָט באהיט...

לילא

פּרוי — פרייליך... היינטיקע צייטן איז עס אלץ איינס!...
אָן אונטערשיד...

זינא

וואָס רעדסטו, לילא?

לילא

פארדאָן.

זינא

באמיט זיך נישט ארויסצווייזן איר אויפריעגונג
דו ווייסט דאָך ווי איך ליידי, ווען דו נעמסט אזוי ריידן...

לילא

געמאכט

אנטשולדיק...

זינא

דו ווייסט, וויפיל געזונט עס קאסט מיך צו הערן
אזעלכעס פון דיר...

לילא

איך וועל שוין נישט מער...

זינא

פארשטייט, אז לילאס אנטשולדיקונג איז נישט מער חי א חזק.
אך, לילא, לילא...
מער געפינט זי נישט קיין ווערטער אין זי ווערט אנטשוויגן.
לענגערע פויזע.

שטערן

דער אָוונט היינט איז אזא שיינער.. פויגעלעך זינגען,
ס'שמעקט די אקאציע, צום שכור ווערן... אלץ ערוואכט
צום לעבן, צו ליבע... פריילינג! געבענשטער פריילינג!...

לילא

איר פאָעטיזירט, ווי א פראָפעסיאָנעלער פאָעט.

שטערן

איר האָט אויך זייער נישט ליב די גראָע פראזע פון
אלטעגליכן לעבן. נישט מער איר סטארעט זיך אלץ
אויסצולאכן. אזא מאניערע איז ביי אייך... איר זענט
א... א...

לילא

א וואָס מיינט איר, זאָגט ארויס, שעמט זיך נישט...

שטערן

א - היינטיקע...

לילא

צעלעכט זיך אויפ'ן קול, לאנג פריי, אריבערפויגנדיק זיך מיטן
שטיל, כמעט צו פאלן.

ינא

לילא, וואָס איז מיט דיר? פארוואָס לאכסטו אזוי, לילא!
וועסט אומקערן דעם שטול! לילא, וועסט פאלן!...
כאפט אינטער דעם שטול.

שטערן

שפרינגט=אויף

איר וועט זיך צושעדיקן!...

ראפאל

ברענגט די ווארשטלעך מיט זייערקרויט.

ראפאל

אָט זענען די ווארשטלעך!

לילא

שפרינגט=אויף

בראוואָ ראפאל! גאָט אליין האָט דיך פון הימל אַראָפּ-
געוואָרפן מיט די ווארשטלעך! הער שטערן איז
הונגעריק.

שטערן

איך האָב דען געזאָגט?...

לילא

איר דארפט נישט זאָגן: איך פיל עס...

ראפאל

די ווארשטלעך זענען הייסע און דיקע, ווי דער הער
שטערן האָט ליב...

לילא

א ליגן, ראפאל! הער שטערן האָט ליב נאָר פאָעזיע...

ראפאל

יאָ... אָבער דיקע, הייסע ווארשטלעך מיט זייערקרויט
האָט ער אויך ליב...

לילא

שיסט ווידער איט מיט אַ געלעכטער

כא, כא, כא! הער שטערן האָט ליב ווארשטלעך מיט

פאָעזיע און זייערקרויט!...

ענדיקט

לילא

איז זייערקרויט... אָבער דאָס אלץ צוזאמען איז נישט
וויכטיק. וויכטיק איז דאָס, וואָס דיין מיידל וואָרט שוין
דאָרט אויף דיר...

ר א פ א ל

ערנוואָרט — געטראָפּן! פון וואנען ווייסטו?...

ל י ל א

דיין פנים האָט דאָס מיר אויסגעזאָגט...

ר א פ א ל

יאָ... איר וועט דאָך מיר אנטשוילדיקן, הער שטערן?..
איך וואָלט אפילו היינט געוואָלט זיין דאָ מיט אייך...
דוקא היינט... ערנוואָרט...

ל י ל א

וואָס דארפסטו זיך דאָ אנטשוילדיקן! לויף צו דיין מיידל;
עס איז דאָך עפעסט היינט פּרילינג, ברוּדער! אלץ ער-
וואכט צום לעבן, צו ליבע! אנו ברוּדער, מאַרש צו
דער ליבע!

שטופט אים ארויס

ז י נ א

שמייכלט צו שפּערענען

וואָס זי רעגירט עס היינט אויס א וועלט...

ל י ל א

נו, און איצט צו די ווארשטלעך!
נעמט ארום זינא'ן און שטערנען און זינגט די מאַרסעליענע:
„אלאן לעז-אנפאן דע לאַ פּאַטריע...“

ש ט ע ר ן

באפרייט זיך

איך דאנק, איך וויל נישט עסן.

ל י ל א

פארוואָס? פּלוצלינג... פון דער העלער הויט...

ז י נ א

הער שטערן האָט זיך געוויס אויף דיר באַליידיקט.

ל י ל א

וואָס דיר קען איינפאלן. ס'הויבט זיך אפילו נישט אָן.

שטערן

ווער זאָגט עס. איך באַליידיקט אויף פרייליך לילא? פאר-
קערט. איך האָב זייער ליב, ווען זי איז אזוי פריילעך.
ביי אונז אין געשעפט איז אייביק אזוי לאנגווייליק,
טרויעריק, איבערהויפט די לעצטע צייטן, ווען ס'גייט
נישט אוועק דער טאָג אָן א באַנקראַט. דער באַלעבאַס
גייט ארום אן אָנגעפלאָזענער, קיין קונה זעט מען נישט
אויף א רפואָה, ס'לעבן ווערט אוש פארמיאוסט!... איז
ווען ס'קומט ביינאכט, ס'געשעפט ווערט פארמאכט, מען
ווערט פטור פון דעם באַלעבאַס מיט זיין זויערער מינע
און מען גיט זיך א כאפ אריין אין וואגאָן צו פאָרן צו
איין אויפן זומער-וואוינונג, איז טאקע... פילט מען זיך
טאקע גאָר אן אנדער מענטש... פונדעסטוועגן דארף מען
שוין גיין...

היל זיך נעזעגענען

זינא

פארוואָס-זשע ווילט איר אוועקגיין?

לילא

פרעג נישט, זינא. מען דארף נישט פרעגן. ער וויל גיין
טאָ זאָל ער זיך גיין...

זינא

אַבער פארוואָס?

לילא

וואָס גייט עס דיך אָן. אפשר פילט זיך הער שטערן
איצט נישט גוט מיט אונז. אפשר וויל ער בלייבן אליין
מיט זיך, מיט זיינע געדאנקען. הער שטערן איז אַ פרייער
מענטש אין קאָן טון, וואָס אים געפעלט.

זינא

אין פארלעגנהייט

יא. א פרייער מענטש... ווער זאָגט דען אנדערש... אַבער
דאָך...

לילא

וואָס דאָך?

זינא

אַרפּלאַנדיק די אויגן
איך מײן, אז נאַכדעם וואָס דאָ איז געשען...

פֿיל אַ

וואָס געשען? וואו געשען?

זינא

נאָך שטילער

אַט... כ'מײן... וואָס דאָרט...

פֿיל אַ

ווער? ווען? וואָס רעדסטו עפעס?

זינא

אַט איצט... דאָרט...

פֿיל אַ

איך פארשטיי נישט... איך ווייס נישט, וואָס אייגנטלעך
ווילסטו?...

זינא

אַבער ער פארשטייט עס... ער פארשטייט עס שוין גוט...

שטערן

מיך מיינט איר?

זינא

איר וועט דאָך נישט לייקענען, נאַכדעם וואָס איך האָב
אליין געזען, מיט מיינע אייגענע אויגן... בעסער וואָלט
איך עס נישט דערלעבט צו זען!... בעסער וואָלט איך
פריער...

זי ווישט די טרערן

איידער...

שטערן

פרייליך זינא. צום בעסטן וועט זיין, אז מיר וועלן דער-
פון גאָרנישט ריידן... א גוטע נאכט.
דערלאנגט איר די האַנט

זינא

קוקט אויף אים מיט דער גרעסטער פארוואונדערונג, נישט גע-
בנדיק איר האַנט

ווי הייסט... נאָכדעם וואָס איז דאָרט געשען... נאָכדעם
וואָס איר האָט זיך דערלויבט... איר קאָנט דאָך דאָס
מיר נישט אָפּלייקענען אין די אויגן. איך האָב דאָך
געזען... נאָך דעם אלעם גייט איר זיך גאָר אוועק ווי
קיינמאָל גאָרנישט...

ד י ל א

וואָס ווילסטו, זינא? וואָס האָסטו זיך היינט צוגעשטע-
פעט צום הער שטערן?

ז י נ א

צוגעשטעפעט זאָגסטו?... דו זאָגסט עס! ... ליליא! ... נו,
זאָגט שוין איר אליין, הער שטערן... רופט איר זיך אָן...

ש ט ע ר ן

אז איך ווייס נישט וואָס... וואָס אייגנטלעך איר ווילט
פון מיר?

ז י ג א

איר ווייסט נישט... איך האָב אייך געהאָלטן פאר אזא
אָרענטלעכן מענטש, פאר אזא פיינעם מאן - און צום
סוף... אך גאָט מיינער! ... זאָגזשע שוין דו אליין,
ליליא!

ד י ל א

איך האָב נישט וואָס צו זאָגן און פארדריי מיר נישט
דעם קאָפּ...

ז י נ א

פארוואס לייקנסטו, ליליא?... ווי קאָנסטו עס לייקענען,
ווען איך האָב מיט מיינע אייגענע אויגן געזען!

ד י ל א

דריסט

איך לייקן גאָרנישט! האָסטו געזען, איז פארפאלן!...

ז י נ א

צו שטערן

נו זעט איר שוין... און איר האָט געוואָלט זיך אזוי
אוועקגיין, גלייך ווי קיינמאָל גאָרנישט...

שטערן

איר מיינט דען, פרייליך זינא, אז איצט האָב איך שוין מער נישט קיין רעכט פון דאנען אוועקצוגיין... ס'הייסט, דייטליך גערעדט, וואָס פארלאנגט איר דען פון מיר נאָכדעם, ווי אייער שוועסטער האָט זיך מודה געווען? דאָס האָט אייגנטלעך געדארפט פארבלייבן בלויז אויבזער סוף... אזוי האָבן מיר, הייסט עס – מיט אייער שוועסטער באשלאָסן.

זינא

איר האָט באשלאָסן? ווי, הייסט עס, איר האָט באשלאָסן... און די וועלט? וואָס וועט די וועלט זאָגן?

שטערן

אך, די וועלט... לאָזט די וועלט צורו, און זאָל זי אייך צורו לאָזן... ס'איז צייט – דאכט זיך, איר זאָלט שוין וויסן, אז די פראגע איז שוין צו אלט, פארשימלט און גענוג לעכערלעך... די וועלט.. די וועלט... הע!

זינא

נ, און איר אליין?... און זי?... איך קוק אויף דיר, ליליא, און איך דערקען דיך נישט!... איך האָב דיך אלע מאָל געהאלטן פאר אזא... פאר אזא ריינע...

ליליא

שטאָלץ

איך בעט דיך, זינא, זאָלסט זיך רעכנען מיט די ווער-טער. דו האָסט קיין רעכט נישט מיך צו באליידיקן...

שטערן

איך מיין אויך, אז דאָס דארפט איר נישט טון. ליליא בלייבט ערלעך און ריין, ווי זי איז ביז איצט געווען...

זינא

מיט א שטראַל פון פרייד

הייסט עס, אז איר האָט מיט איר חתונה?...

ליליא

נערוועז

איך בעט דיך, זינא, מיש דיך נישט אריין אין אונזער

לעבן... וואָלסט פיל בעטער געטון, ווען דו רעדסט
גאַרנישט וועגן דעם אלעמען...

זינא

אום גאַטעס ווילן... איך מוז דאָך! איך בין דאָך דיין
עלטערע שוועסטער. אויף מיינע הענט ביזסטו אויסגע-
וואקסן: איך בין דאָך אין דיין לעבן געווען כמעט דאָס
זעלבע, וואָס א מאמע... האָב איך דען איצט, אין אזא
מאָמענט... האָב איך דען ס'רעכט, מעג איך דען
אין דער מינוט, ווען ס'וויגט זיך דער גורל פון דיין
גאנץ לעבן, בלייבן גלייכגילטיק?... הער שטערן, איך
האָב אלע מאָל געגלויבט אין אייער ערלעכקייט, אין
אייער אָרנטלעכקייט. איר שטאמט דאָך פון אזא פי-
נער פאמיליע... שוין באלד א האלב יאָר, ווי איר גייט
צו אונז אריין... איך האָב דאָך געזען, אז דאָ קומט
עפעס פאָר, נאָר איך בין געווען זיכער, אז דאָס איז
נאָר עפעס אנדערש... און איך האָב געווארט, אז אָט-
אָט... יעדן טאָג בין איך געווען זיכער, אָט קומט איר
און רעדט וועגן אייער חתונה מיט ליליא... נו, האָט
איר ביז איצט געצעגערט... נו, האָב איך זיך נישט
דערווארט... אָבער איצט וועט איר דאָך שוין די זאך
אויף ווייטער נישט אָפלייגן... איר זענט דאָך א פיינער
מאן... איר זענט דאָך א פאראנטוואָרטלעכער מענטש...
איצט קאָן עס דאָך שוין אזוי לענגער נישט דויערן...
דאָס פארשטייט איר דאָך אליין... איר זענט דאָך פון
אזא אָרנטלעכער פאמיליע — נישט אבי ווער פון גאס!...
נו, פארוואָס ענטפערט איר נישט. הער שטערן? פארוואָס
זאָגט איר נישט אייער וואָרט?... איר זענט דאָך אן
אָרנטלעכער מענטש... נו, זאָגט-זשע שוין אייער וואָרט...
פויזע

שטערן

רעדט צו זינא, קוקנדיק: זיך ליליא

באמת, פרייליך זינא — איר שטעלט מיך אין א פארלע-

גנהייט... פרייליך לילא וויסט אלץ, מיר האָבן וועגן
דער פראגע נישט איינמאָל גערעדט...

זינא

ווידער מיט א שטראַל פון טרייד

האָט איר יאָ וועגן דעם גערעדט?!

שטערן

יאָ, אָבער, ס'הייסט, אנדערש... מיר האָבן די פראגע
באהאנדלט פרינציפיעל... מיינט נישט, אז מיר זענען
לייכטזיניקע קינדער, אָדער גלאַט אזוי ניין, אויב איר
האָט אזוי געמיינט האָט איר א טעות געהאט, גאָר
א שטארקן טעות...

זינא

גאָט זיי דאנק!...

שטערן

איר זאָגט חתונה האָבן... יאָ, איך זאָג נישט, אז איך
בין פרינציפיעל א קעגנער פון חתונה. פארקערט, חתונה
דאָס איז נישט-קיין שפילעכט... דאָס איז נישט קיין
קינדער-שפרונג... דאָס איז די ערנסטעסטע טאט אין
מענטשנס לעבן... א קלייניקייט! ס'איז דאָך אויפן גאנצן
לעבן... מיר האָבן וועגן דעם נישט איינמאָל מיט פריי-
ליך לילא גערעדט — און פרייליך לילא פארשטייט עס
אויך, אַז... נו, זאָל זי עס אויך אליין זאָגן. זי וועט
עס בעסער איבערגעבן... א שוועסטער מיט א שוועסטער
ריידן זיך גיכער צוזאמען אין א זעלבע פאלן. זיי נאר-
שטייען זיך בעסער... נו, זאָגט עס אליין, לילא.

לילא

נערוועז

איך האָב גאָרנישט וואָס צו זאָגן! איברינקס, דארפסטו
עס, זינא, אליין פארשטיין... וואָס, א קינד ביזטו?...

זינא

אז איך פארשטיי אָבער דאָך נישט, וואָס איך דארף דאָ
פארשטיין!...

שטערן

פאר פרייליך לילא איז שווער צו ריידן מיט אייך וועגן
דעם אין מיין געגנווארט... נו, דאָס איז גאנץ פאר-
שטענדלעך. וועל איך טאקע איצט אוועקגיין דאָס וועט
זיין דאָס בעסטע.

קוקט אויפן זיגער

שוין באלד צען! איך וועל קוים באווייזן צום לעצטן
צוג, וואָס גייט אָפּ אין שטאָט אריין. אדיע...

לילא

דערלאנגט אים די האנט

אדיע, מאָרגן וועלן מיר זיך דאָך זען? ...

שטערן

ס'הייסט... איר מיינט...

לילא

וואָס איז דען דאָ צו מיינען... מאָרגן קומט צו אונז צו
פאָרן, ווי יעדן אָוונט...

שטערן

אויב איר מיינט אזוי איז... גוט! וועל איך קומען...
אדיע.

אָ

VI

זינא

שטוינט

און דו האָסט אים געלאָזט זיזי אוועקגיין?

לילא

וואָס דען? כ'האָב געדארפט אים מיט געוואלט פארהאלטן?
אך, זינא, דו ביזט אזא קלוגע, און דאָך רעדסטו ווי
א קינד.

זינא

איך, א קינד? איברינקנס... אפשר.. זאָל שוין זיין אזוי.
איך פארשטיי באמת נישט, וואָס דאָ טוט זיך. נו.. זאָג
זשע דו מיר, זאָג מיר אלץ... איך בין דאָך כמעט

א מאמע דיר געווען!... נו, רעד איצט צו מיר, ווי צו
א מאמע!...

פיל א

ניין! נאָר נישט ווי צו א מאמע. איך וויל נישט. ווי צו
א פריינדין וועל איך צו דיר ריידן, ווי צו א שוועס-
טער!..

זינא

זאָל זיין. נאָר זאָג מיר אלץ אָפּן... אָ, א קאלטער שווייס
האָט מיר אוש באַגאַסן!...
זי ווישט דעם שטערן

פיל א

נאָר באַרוואַיק זיך. יער מיר אַיַס רואַיק...
זי זעצן זיך אַוועק אויף אַ דיוואַן

זינא

איך בין שוין רואַיק, נו, זאָג... נו רייד שוין... ווי
האַטטו עס געקענט זיך אזוי פאַרגעסן... געוואַלט —
דו, דו... ניין! איך וועל עס נישט איבעראַראַגן... מיין
פילא!... מיין פילא!...
זי ווינט

פיל א

הערצלעך

זינא... זינעטשקע טייערע... באַרוואַיק זיך. איך ווייס, אז
דו ווילסט נאָר מיין גליק... איך ווייס, אז דו ביזט מיין
בעסטער, מיין נאָענטסטער פריינט... איך ווייס עס גוט.
און דערפאַר בעט איך דיך — פאַרשטיי מיך. סאַרע
זיך מיך פאַרשטיין!..

זינא

וואָס זאָל איך דאָ פאַרשטיין? זאָג מיר?

פילא

פאַרשטיי, אז איך האָב פּוֹלע רעכט צו לעבן נאָך מיין
פאַרשטאַנד נאָך. איך בין דאָך שוין נישט קיין קינד.
פאַר מייע טאַטן בין איך אליין פאַראַנטוואָרטלעך, און
נאָר פאַר זיך אליין!..

זינא

זאָל זיין אזוי. אָבער פארוואָס האָסטו עס געטון? פאר-
וואָס!?

לילא

ווייל... איך וויל לעבן! איך וויל זיין פריי...!

זינא

וואָס הייסט ביי דיר — פריי?...

לילא

פריי ווי דער מאן! וואָס ס'איז דערלויבט יעדן הער
שטערן, דאָס איז אויך מיר דערלויבט. איך בין נישט
ערגער פון זיי, און איך וויל אין דער הינזיכט אויך
נישט זיין בעסער פון זיי!

זינא

ווי פארווירט

לילא! לילא! דאָס זאָגסטו?... הייסט עס — אויב איך האָב
איך ביידע פארשטאנען — איז דאָס אלץ ביי איך גע-
ווען נישט מער ווי א שפילעכל?... גאָט מיינ איינציקער!
הייסט עס, אז איר האלט גאָרנישט ביי חתונה האָבן?
געוואלד!... איך וועל דאָ פון זינען אראָפּ!...

לילא

בארוואיק זיך גאָר, און לאָמיר ריידן ווי מענטשן...

זינא

שלאָגט איר איבער

איך וויל גאָר איינס וויסן: צי האָט שטערן מיט דיר
חתונה צי נישט? דאָס זאָג מיר גאָר!...

לילא

פארוואָס פרעגסטו נישט, זינא, צי וועל איך מיט אים
חתונה האָבן?...

זינא

קוקט אויף איר שטאַר

וואָס? דו ווילסט נישט?!

לילא

ניין, איך וויל נישט!...

זינא

נאך דעם אלעמען קענסט דו נאך נישט העלן!... פאר-
וואָס-זשע איז דאָס דאָרט געשען, אייב דו ווילסט אים
נישט?!

פילא

אַבער פארשטיי דאָך, זינא, אז דערמיט וואָס צווישן אינז
איז געשען זענען נאָך נישט אויסגענלייכט געוואָרן אלע
אונטערשידן, וואָס עקזיסטירן צווישן אינז ביידע... יע-
דער מאן וועט דיר זאָגן, אז א פרוי אויף א ווילע, איך
מיין — א פרוי פאר א צייטוויליק פארגעניגן, אָדער ליי-
דנשאפט, און א פרוי אויפן גאנצן לעבן, ס'הייסט א ווייב,
א פריינט, א לעבנס-פאגלייטער, אן איינציקער חבר, דאָס
איז נישט איינס און דאָסזעלבע... אמת, מיר געפעלט
שטערן... זיין מענערישע קראפט האָט מיך באזיגט. איך
האָב זיך אונטערגעגעבן זיין יונגער, געזונטער ליי-
דנשאפט, וויל איך בין אליין אויך יונג, געזונט און
לייבשאפטלעך... אָבער מיין איינציקער לעבנס-פריינט,
מיין איינציקער הערשער, מיין מאן און געליבטער אויפן
גאנצן לעבן — דאָס קאָן אזא הער שטערן קיינמאָל נישט
זיין! אויף דעם זענען מיר צו ווייט, איינס פון אנדערן
צו פארשידן... צו פרעמד... און...

זינא

אויסער זיך

גענוג! איך דארף נישט מער!... אך, ס'איז דאָך מיר
פינסטער געוואָרן אין די אויגן!... וואָס איז פון דיר
פלוצלינג געוואָרן? איך האָב דאָך פון דיר קיינמאָל
אזעלכע ווערטער נישט געהערט!... איך דערקען דיך
נישט!... גלייך ווי דו וואָלסט גאָרנישט געווען מיין
שוועסטער...

פילא

ויל זי בארואיקן

אבער פאר וואָס זאָלסטו אזוי איבערטרייבן, זינא? בארן-

איך זיך נאָר און נעם די זאך אויפ'ן רואיקן פאר-
 שטאנד, וועסטו דאן אלץ גאָר אנדערש זען... גלויב
 מיר, זינא, די פאָרשטעלונגען, וועלכע דו האָסט וועגן
 מאראל, האָבן גאָרנישט צו טון מיט מיין טאט, איך
 מיין - מיט דעם, וואָס איז געשען צווישן מיר און
 שטערן... איבערהויפט, די גאנצע געשיכטע ווייזט זיך
 דיר נאָר אויס שרעקלעך דערפאר, ווייל דינע איבער-
 צייגונגען זענען פארבליבן פאר די היינטיקע צייטן, פאר
 די באדינגונגען פון היינטיקן לעבן צו קאנסערוואטיוו...

זינא

איך ווייס, דו רעדסט מיר אויס מיינע צוויי און דריי-
 סיק יאָר... אָבער דאָס מאכט מיר נישט אויס. פארקערט:
 איך בין שטאַלץ אויף מיינע - ווי דו רופסט זיי אָן -
 קאנסערוואטיווע איבערצייגונגען, וועלכע האָבן מיך גע-
 פירט דערצו, אז איך האָב פארטריבן פון זיך מיין גע-
 ליבטן חתן נאָר דערפאר, ווייל ער האָט געוואגט זיין
 פרעך און וואולגאר מיט מיר... אפשר האָט ער מיך ליב
 געהאט... איך אים האָב זיכער געליבט, ער איז דאָך
 געווען דער ערשטער מאן, וועלכן איך האָב אוועקגע-
 שענקט מיין הארץ און מיינע געפילן... אָבער אין דעם
 מאַמענט, ווען ער האָט זיך דערלויבט גרינגשעצן מיין
 ערע, מיין מיידלשע ריינקייט, דאָס טייערסטע, דאָס
 שטאַלצעסטע, וואָס איך האָב געהאט אין מיין לעבן,
 אין דעם מאַמענט איז ער מיר געוואָרן פרעמד און
 פיינטלעך! צוועלף יאָר איז שוין פאראיבער פון יענעם
 אָוונט, און נאָך קאָן איך וועגן אים נישט דענקען אָן
 פארדרוס, אָן האס! יא, איך האס אים נאָך ביזן היינ-
 טיקן טאג; אפשר היינט נאך מער, אלס דעמאלט!
 ווייל ער האט מיר מיין גאנץ לעבן אויף אייביק צושטערט!

לילא

דו האסט עס דיר אליין צושטערט!... נאר דו אליין
 ביזט דערין שולדיק!...

שטאָלץ

אויב אומשוילד איז שוילד, בין איך שוילדיק! און איך
ווייל אויף מיין גאנץ לעבן שוילדיק פארבלייבן!...

זיילא

דו האָסט ליידער, א ביטערן טעות, זינא. דאס, וואָס דו
רופסט „אומשוילד“, דאָס איז נישט מער, ווי דער שקלא-
פישער אינסטינקט, וועלכן דער מאן האט אין דער
פריי איינגעפלאנצט פאר טויזנטער יאָרן! נישט פאר
זיך פייניקסט דו דיין לייב, נישט פאר זיך האסטו
זיך ענטזאגט פון די הייליקע רעכט פון דיין יוגנט,
פון דיין געשלעכט, פון דיין טעמפעראמענט, נאָר פאר
אים! פאר דעם איינעם, וועלכער דארף קומען און
דיר קויפן לויט אלע פאַרמאליטעטן פון דער הער-
שענדער אָרדנונג, אויף פאפיר, מיט חתימות, מיט
עות, אַס אַנייע זאך, נישט באנוצט פון קיינעם
פאר אים! אָרימע זינא! דו האָסט זיך גאָר פארקויפט
דעם האר, נישט קענענדיק אים! נישט וויסנדיק, צי
ער וועט גאָר ווערט זיין, דו זאָלסט פאר אים אזא גרוי-
סן קרבן ברענגען. צי וועט ער אימשטאנד זיין דאָס
געהעריק צו שעצן... דו האָסט זיך פאַרקויפט דעם האר,
וואָס וועט אפשר קיינמאָל נישט באווייליקן קומען דין
קויפן, ווייל דו האָסט אויף אים שוין צו לאנג געווארט...
ער האָט זיך פארשפעטיקט און דו ווערסט דערפאר גרוי-
זאם באשטרעפט! אפשר קען ער זיך, און לאכט דין
אויס נאָר דערפאר ווייל דו ביזט אזוי איינגעשפארט
ריין... אפשר מאכט ער גאָר חזק פון דיינע איבעריקע
מיידלשע יאָרן, פון דיין טריי זיין, ווארטן, און ליידן...

זינא

זאָל זיין אזוי! אויב דאָס, וואָס דו זאָגסט, איז אפילו
אמת, ארט עס מיך אויך נישט.

ליל א

דאָס איז א ליגן דו לייקנסט פאר זיך אליין... ווי
דאָס ארט דיר! ווי דאָס טוט דיר ווי!...

זינא

איך שווער דיר ביי אלעס הייליקן, אז דאָס וואָס איך
זאָג, דאָס פיל איך איצט! ווייל נישט אים, דעם אומ-
באקאנטן, בין איך טריי געבליבן, נאָר זיך זעלבסט...

ליל א

נו, ביזסטו א העלדין. דו האָסט אָבער נישט קיין רעכט
צו פאָדערן, אז אלע זאָלן זיין העלדן... איבעריקנס -
אויב דו מיט דיין האנדלונג ביזט טריי זיך זעלבסט,
דיין נאטור און דיין טעפערמענט, בין איך אויך מיט
מיין האנדלונג זיך אין גאנצן טריי... מאָרגן ווער איך
צוואנציק יאָר אלט - ווייל איך נישט פארטרייבן פון זיך
מיין יוגנט, ווי דו האָסט עס געטון! ביים אָפּענעם
פענסטער ענטפלעק איך מיינע ברוסטן צום פריילינג און
אָטעם איין אין זיך זיין שפור'ע ליידנשאפט! יאָ! איך
ווייל זיין שפור! איך ווייל זיך אין גאנצן איבערענטפערן
דער פרייד פון לעבן! איר אלע לעבט און ליבט אין
איין שרעק און ציטערניש... איך אָבער שרעק זיך
נישט פאר קיינעם!

זינא

אויסער זיך

אויב דו שרעקסט זיך נישט פאר קיינעם, ביזסטו נישט
מיין שוועסטער, און איך ווייל מער מיט דיר אפילו נישט
וואוינען צוזאמען! איך ווייל נישט טראָגן אויף זיך א
טייל פון דיין שאַנד!...

ליל א

זינא!...

זינא

פאַרלאָז מיין שטוב! איך ווייל קיין אומצוכט אין מיין
שטוב קיין איין מינוט נישט ליידן!

לירא

גוט... זאל זיין... וועלן מיר זיך מאַרגן צוגיין...

זינא

ניין! נאָך היינט! באלד, די מינוט, זאַלסטו מיין שטיב פארלאָזן!

לירא

לָאָז אראָפּ דעם קאָפּ אין גייט אוועק אין איר צימער.

VII

זינא

גייט צו צום פענסטער, שפארט אָן דעם קאָפּ אָן פענסטער-ראַם, אָטעמט שווער שפאצירענדע מיידלעך זינגען אונטער'ן פענסטער*).

דער פּרילינג גייט! פון נאַענט-ווייט,
פון וואַלד און באַרג לָאָזט ער זיך הערן...
דער פּרילינג גייט. איך, ריף אים גערן;
קום פּרילינג, קום! ברענג אונז דיין פּרייד,
קום פּרילינג, קום! בריינג אונז דיין פּרייד...

זינא

מאַרקלאַפּט דאָס פענסטער דאָס געזאנג הערט זיך ווייטער, וואָס אַ מאָל שוואכער, ביז עס ווערט אינגאַנצן שטום.

VIII

לירא

קומט פון איר צימער אָנגעטין, רופט שטיל.

זינא!...

זינא

פאַרגליבט אויף דעם זעלבן אָרט, רירט זיך נישט. פּויע.

לירא

זינא. איך גיי אוועק.

פּויע

וויילסט זיך מיט מיר אפילו נישט זעגענען?

* דאָס דער מעלאָדיע פון רוסישן ליר, רועסנא אידיאָט*.

זינא

ענטפערט נישט.

לירא

איך נעם גאַרנישט מיט זיך. אויב דו וועסט מיך
מאַרגן נישט זוכן. וועל איך איבערמאַרגן שיקן נאָך
מיינע זאכן...

זינא

מאַרגן קענסטו נאָך דיינע זאכן שיקן...

לירא

אַרעמע שוועסטער!... איך בין נישט ביזו אויף דיר,
ווייל איך ווייס ווי אומגליקלעך דו ביזט. איך פיל עס
בעסער פון דיר... דיין הארץ איז געוואָרן הארט פון
ליידן און פון קאמף, דיין נשמה איז דיר פארגליווערט
ווי אייז פון איינזאמקייט, ווייסט אליין נישט וויפיל
טרויער עס ערווארטעט דך נאָך אין לעבן... זיי געזונט,
ליבע שוועסטער, איך האָב דך ליב און דערפאר טוט
מיר זייער, זייער לייד אויף דיר און אויף דיין פאר-
שפילטן לעבן...

זי גייט צו דער טיר, סטאַרענדיק זיך איינהאַלטן די טרען,
אַבער אויף דער שוועל ברעכט זי דאָך ארויס מיט אַ הייס גע-
וויין — און אויסשטרעקנדיק די הענט צו דער שוועסטער,
שליכצעט זי:

זינא!... זינא!... שוועסטער מיינע!...

זינא

בליבט אויף איר פריערדיקן פלאץ, בעהעגלעך.

לירא

באהערשט זיך

זיי געזונט!

שנעל אָב.

IX

זינא

קוקטן שטאר אויף דער טיר. באלד הערט זיך פון קיך א קלאפ
מיט דער טיר, דעמאָלט הייל זי לויפן מיט אויסגעשטרעקטע

הענט, ציריקרען די שוועסטער. אָבער מאַכענדיק קוים צוויי טריט, האלט זי זיך באלד שטאַלץ ציריק, בלייבט שטיין אין מיטן שטוב אין ווישט-דעם קאלטן שווייס פון שטערן. דערנאָך גייט זי צו צום טיש און פארלעשט דעם לאַמפּ. פון פענסטער שיינט אריין א העלע לבנה, און איר שיין גייט זי צו צום פענסטער אין עפנט עס. אַ גרופע יונגע לייט, מיידלעך און באזריט, שטיפן און לאכן גאָר נאָנט פֿון פענסטער, נאָר מען זעט זיי נישט. א יונגע שטימע זינגט:

אלץ לעבט און בלייט, דער פּוּיגל שפּילט,
 דער פּריילינג וועט אים שוין דערנערן...
 דער פּריילינג גייט, איך רוף אים גערן,
 ער קומט אין בלומען איינגעהילט — — —
 ער קומט אין בלומען איינגעהילט.
 געבענשט זאָלסטו זיין, דו פּריילינג מיין!
 מיין ליבער וועט זיך היינט אומקערן!...
 דער פּריילינג גייט, איך רוף אים גערן,
 געצענדיקט האָט זיך היינט מיין פיין...
 ר א פ א ל

קומט צו צום פענסטער פֿון דרויסן.

זינא, דו קענסט פארשליסן די טיר. מיר וועלן נאָך מיט סאָניטשקען לאַנג שפּאַצירן. די גאכט איז אזא שיינע, אזא שמעקענדיקע... אַך וועל פארמאכן די לאָדן וועט-טו זיך קענען רואיק לייגן שלאָפן...

ער פארקלאפט די לאָדנס. אין שטוב ווערט מיט אמאָל שטארק-לינסטער... דאָס געזאנג הערט זיך, ווי פארשטיקט, ביז עס דער-ווייטערט זיך...

י כ א

בלייבט שטיין ביים פענסטער קוים צו באפערקן אין דער פינ-סטערניש, נאָר וואָס ס'הערט זיך איר שלוכצן, פון אָנפאנג שטייל, דערנאָך, העכער, ביז זי ברעכט ארויס מיט א פערצווייפלט הויך געוויין.

לעבן!.. לעבן!... לעבן!...

פֿאַר האַנג

1000

1

2

1000
1000
1000

1000

1000

1000

1000
1000
1000

1000
1000
1000

וועז דער טייווד לאכט

שפאם אין איין אכט

דער איינאקטער איז געשפילט געווארן אין לאָס-אנדזשעלעס,
אין טעאטער „קאָנטעוואַטאָריום“ (אין 1922), אונטער דער לייטונג
אין אין דער ענגלישער איבערזעצונג פון מחבר.
אויף שפּאַניש געדרוקט אין וואַלנשטיט „[zrat]“, 1923.

פּערזאָנען:

ער
א דראַמאַטורג

זי
זיין הייב

ס'געשעט אין זיין טריבעטס-זימער

ער

קומט פון א צווייטן זימער, גייט צום טעלעפאן האָס קלינגט
האַלאָ! יאָ. ווער רעדט?—פריער מוז איך וויסן, ווער
ס'רעדט... הם... אַלזאָ—אין וואָס האַנדלט זיך עס?
א לענגערע פּויער קענטיק ער הערט עפעס שרעקלעכעס
מאָדאָם! איך מוז אייך איבעררייסן... ניין! רעדט נישט
מער! איר זאָגט מיר באַלד אייער נאָמען, אָדער איך
הענג אויף דאָס טעלעפאָן-רערל—איר קענט נישט? נו—
הערט-ושע מיין ענטפער: איך האָב אין מיין לעבן באַ-
קומען גענוג אַנאַנימע פּריוו; אָבער יעדעס מאָל האָב
איך זיי—נישט לייענענדיק—געוואָרפן אין פּייער-מיך
וואָלט זייער געפּרייט, ווען איך קען איצט אויך אייך
וואָרפן אין פּייער צוזאַמען מיט אייער אויסגעטראַכטן,
אומפּאַרשעמטן אַנאַנים... קען איך עס ליידער נישט—
לאַזט מיך אויסריידן, מאָדאָם... דאָס איינציקע, וואָס איך
קאָן איצט יאָ טון איז—פּאַרוזיכערן אייך, אַז אייער רכילות
האַט גאַרנישט דערגרייכט... איך לייב מיין פּרוי ווי
פּריער און—איך גלויב איר ווי פּריער! אַדיעו!
ער הענגט-אויף דאָס טעלעפּאָן-רערל, בלייבט דאָן סטין ביים
טעלעפּאָן זייער אויפגערעגט, באַלד אָבער באַהערשט ער זיך.
מיט גרויס אָנשטרענגונג גייט ער צו דער טיר, עפנט זי און
פרעגט אַהין אַרײַן

וואָס טוסטו איצט, מעריז?—דו גייסט אַוועק?

ד'י

קומט אָנגעטון צום שפּאַציר, זייער עלעגאַנט: דעם אויבערמאָנטל
האַלט זי נאָך אין האַנט

יא, מיין ליבער. איך גיי... כ'האָב צוגעזאָגט צו זיין
היינט ביי אַדעלאַ.

ער

ווען? ס'הייסט, אין וועלכער שעה דאַרפסטו דאָרט זיין?

זי

פיר אַ זייגער, פאַרוואָס פֿרעגסטו דען?

ער

גלאַט אזוי... פיר? דאַכט זיך-נישט קיין פאַסיקע צייט...

זי

פאַרוואָס?

ער

ווייל... פינף אַ זייגער קומט דאָך איר מאַן אויף מיטאַג.

זי

וועלן מיר טאַקע עסן אַלע דריי צוזאַמען.
זי נעמט אָנטון דעם אויבערמאַנטל

ער

וועסטו-הייסט עס-נישט זיין אין דער היים צו מיטאַג
אויך?

זי

ניין. פאַרוואָס העלפסטו מיר נישט אָנטון?

ער

אַנטשולדיק.

העלפט איר

זי

ביסט עפעס-דאַכט זיך, צעטראַגן?

ער

דו האָסט ווידער באַנוצט די פערפום, וועלכע איך האָב
אזוי פיינט...

זי

אַ? יאָ... איך וויל שוין אַמאָל אויסנוצן דאָס פֿלעשל
ביזן סוף-און פטור ווערן פון די פערפום, וועלכע דו
האָסט אזוי פיינט.

ער

בעסער אַרױסגיסן!

זי

וואָס רעדסטו? פערפום אַרױסגיסן? דאָס איז שוין צו פארשווענדעריש! און נאָך אַלץ זאָגט מען, אַז די פרוי איז די פאַרשווענדערין, נישט—דער מאַן... א פרוי וועט קיינמאָל נישט איינפאלן אויסצוגיסן פערפום... זי נעמט אַנטון די הענטשקעס

ער

האַסט זיך היינט אויסגעפוצט...

זי

דאָס וואונדערט דיך אויך?

ער

ווייל דו גייסט דאָך צו אַזא אינטימער פריינדין ווי אדעלא...

זי

מעג איך—מיינסטו—אריבערלויפן צו איר איבער דער גאנצער שטאָט אין שטעקשיך?

ער

ווארפט אומוויילנדיק אַ בליק אויף אירע פיס, באַמערקט

איך האָב גאַרנישט געוואוסט, אז דו האָסט געקויפט נייע שייך...

זי

נייע שייך און נייע זיידענע זאַקן... ווי געפעלן זיי דיר? ווייזט קאָקעטיש

דאָס איז נאָך נישט אַלץ, איך האָב נאָך אנדערע שיינע זאכן היינט איינגעקויפט, אָבער מער קען איך דיר איצט נישט ווייזן... אן אנדערש מאָל! אדיע, מיין ליבער. גיט אירע לייפן צום קוישן

ער

ווארט. דו גייסט נאָך נישט...

זי

פארוואָס?

ער
אויב דו ביסט פארבעטן צום מיטאָג האָסטו נאָך צייט
א גאנצע שעה.

זי
האָב איך דאָך דיר געזאָגט, אז איך האָב צוגעזאָגט צו
זיין פיר א זייגער.

ער
וועסטו זיין פינף א זייגער.

זי
פארוואָס?!

ער
ווייל... איך דארף דיך איצט נייטיק האָבן.

זי
נייטיק? צו וואָס?

ער
איך וויל זיך מיט דיר באראטן. איך וויל וויסן דיין
מיינונג וועגן מיין נייער דראמע.

זי
ווידער וועגן דיין דראמע „ווען גאָט וויינט“?

ער
ניין. עס האנדלט זיך וועגן א ניי ווערק, וואָס איך וועל
אפשר אָנרופן „ווען דער טייוול לאכט!...“

זי
אָ! א שיינער נאָמען: „ווען דער טייוול לאכט“... ער
געפעלט מיר בעסער פון נאָמען: „ווען גאָט וויינט“...

ער
ווייל דו ביסט א פרוי...

זי
א דאנק...

ער
דארפט זיך נישט באליידיקן, איך וויל עס טאקע באווייזן
אין מיין דראמע, אז די פרוי...

ז י

פארשטעלט אים דאָס מזיל מיט דער האנט
שפעטער. כ'האָב נישט קיין צייט איצט צו הערן
ווייזט אָיפן זייגער
פינף מינוט צו פיר:

ער

כ'האָב דאָך דיר געזאָגט. איך וויל נישט, אז דו זאָלסט
איצט גיין...

ז י

אַבער...

ער

דו ווייסט, ווי איך האָב ליב דיר צו דערציילן מיין
יעדע נייע טעמע.

ז י

שנעל

איך האָב זיי אויך זייער ליב צו הערן... אַבער —
נישט איצט...

ער

ווען דו לויבסט מיין נייעם געדאנק, גיט עס מיר צו
גלויבן און באגייסטערונג. מיין פעדער באקומט פליגל...

ז י

נו, זאָג איך דיר! שוין דער נאָמען אליין: „ווען דער
טייול לאכט“ געפֿעלט מיר זייער! זעץ זיך אוועק און
שרייב! ווען איך וועל צוריקקומען ביינאכט, וועסטו מיר
איבערלייענען.

ער

ערשט ביינאכט וועסטו צוריקקומען?!

ז י

איך מיין אזוי — אזייער אכט, ניין... אָיף ווידערוען;
גיט שנעל

ער

מערי! בלייב.

זי

איך הייב שוין באמת אָן מיינען, אז מיט דיר איז עפעס
געשען... ביזט אזוי אויפגערעגט... גאָט מיינער! אפשר
ביזסטו קראַנק?!

׳וויפט צו, כאפט זיין קאָפּ אין אירע הענט.

ניין, קיין היץ האָסטו נישט... וואָס-זשע דען? גלאַט
א קאפּריז? ווייסטו דאָך, אז דאָס האָב איך פיינט...
דיין ווילן איז ביי מיר אלע מאָל הייליק! אָבער דיין
קאפּריז - ווייסטו - גיב איך קיינמאָל נישט נאָך...

ער

דאָס וואָס עס טויג דיר, רופסטו אָן „ווילן“, און וואָס
עס טויג דיר נישט, גיסטו א נאָמען „קאפּריז“, און
מאכסט זיך פריי דערפון... אלואַ, מיין ווילן איז: דו
זאָלסט איצט בלייבן מיט מיר!

זי

דו באפעלסט מיר?

ער

ניין... ווען איך וואָלט דיר באַפוילן, וואָלסטו עס דאָך
אָנגערופן - „קאפּריז“, איך - בעט דיר...

זי

בעט איך דיר, דו זאָלסט מיך נישט בעטן... איך מוז גיין.

ער

דו מוזט?!

זי

איך מוז, ווייל - איך האָב צוגעזאָגט.

ער

וועסטו אָרופן דורכן טעלעפאָן און זאָגן, אז דו וועסט
פארשפעטיקן.

זי

ווייסטו דאָך, אז אדעלא האָט נישט קיין טעלעפאָן.

ער

זי האָט נישט קיין טעלעפאָן! ... אהא-איצט פארשטיי איך!..

זי וואָס פארשטייטטו?
 ער מיין דראמע הייבט מיר אָן צו ווערן קלאָר...
 זי געלויבט איז גאָט...
 ער און דער טייוול לאַכט...
 זי לאַכט.
 ער און דו לאַכסט אויך...
 זי ווייל דו ביסט לעכערלעך...
 ער באַלדיקט
 זי לעכערלעך? דאָס האָטו קיינמאָל נישט געזאָגט!
 ער פארלירט זיך
 זי אנטשוילדיק, כ'האָב זיך ארויסגעכאַפּט.
 ער דו האָטט זיך ארויסגעגעבן!
 זי גאָט מיינער! ס'איז דאָך היינט פון דיר נישט אויסצו-
 האַלטן! אזעלכע האָב איך דין נאָך קיינמאָל נישט
 געזען... און דאָס אלץ צוליב אזא קלייניקייט? נו, גוט!
 ווילסט — וועל איך בלייבן...
 ער טוט זיך אויס
 ער דערפרייט
 זי דו בלייבסט?
 זי אָבער נישט אויף לאַנג... אינגאנצן נאָכגעבן וועל איך

דיר דאָך נישט... אלע זאָגן אזוי אויך, אז איך גיב
דיר צופיל נאָך.

ער

ניין, נישט אויף לאנג. שפעטער קענסטו גיין. וואוהין
דו ווילסט; אבי נישט איצט. איצט ביזסטו מדיין.

זי

איך בין דאָך אלע מאָל דיין...

ער

יא, אָבער איצט ביזסטו עס מער ווי אלע מאָל... איך
פיל זיך איצט אזוי גליקלעך, ווי איך האָב זיך קיינמאָל בין
איצט נישט געפילט...
דער טעלעפאָן קלינגט

זי

שפּרינגט-אויף

דאָס איז געוויס צו מיר

ער

פאַרשטעלט איר, הי אַימחילנדיק דעם זעג צום טעלעפאָן קוקט
איר אין די אויגן

דו האָסט דען געווארט אויף א טעלעפאָן

זי

יא.

ער

געווארט און געוואָלט אנטלויפן?...

זי

דאָס מוז געוויס זיין אדעלא, זי קען זיך שוין אויף
מיר נישט דערווארטן...

ער

האָסטו דאָך געזאָגט, אז אדעלא האָט נישט קיין טעלע-
פאָן...

זי

עפעס טשעפעסטו זיך היינט צו יעדן וואָרט...

זי כאַפט דאָס טעלעפאָן-רעד

האלט! יא. וועמען?

אַנטווישט

דאָס איז גאָר צו דיר. א פרוי

ער

נעמט דאָס רערל פּרעגט

האַלף, ווער רעדט?

הערט א ווילע אין—וואַרפט באַלד צוריק מיט כעס דאָס רערל
אויסן אַפּאַרט, אַפּאַרטענדיק אַן אויטגערעגטער

זי

פאַרוואַנדערט

פאַרוואַס האָסטו איר גאָרנישט געענטפערט?

ער

דאָס קען איך דיר נישט זאָגן.

זי

ווער איז דאָס געווען?

ער

דאָס קען איך דיר אויך נישט זאָגן...

זי

א פרוי...

ער

ביסטו אייפערזיכטיק?

זי

אַ, ניין! דו וויסט, אז אייפערזיכטיק בין איך קיינמאָל
נישט געווען.

ער

דאָס קען אפשר זיין א באווייז, אז דו האָסט מיך קיינ-
מאָל אויף אן אמת נישט געליבט; וויל אייפערזוכט איז
א לייבלעכע שוועסטער פון ליבע.

זי

ס'הייבט זיך נישט אָן. אייפערזוכט איז דער ליבעס
שטיפּמאמע. ליבע איז צו אַלעם ערשטן גלויבן. קען
מען דען ליב האָבען גאָט, ווען מען גלויבט נישט
אין אים?

ער

דאָס איז א שיינער פאַראדאָקס! איך וועל אים אויסנוצן

אין מיין נייער דראמע. ערלויבסט?

זי

פון מיינעטוועגן... אבי לאָז מיך שוין אמאָל פריי...

ער

קיט איפֿן זיגער

ערשט צען מינוט נאָך פיר.

זי

שוין צען מינוט.

ער

...נאָך פיר. איך וועל דיך שוין לאנג נישט פארהאלטן.
אין א פאָר ווערטער וועל איך דיר דערציילן דעם גע-
דאנק פון מיין נייער דראמע.

זי

איך הער דיך מיט דער גאַנצער אויפמערקזאמקייט!
זי כאַפט אַרויס גערוועזן פֿון איר רעדניקל אַ שפּיגעלע און נעמט
זיך ציפּודערן

ער

איך וועל דיך מאכן אויפמערקזאם, מערי, אז מיין דרא-
מע איז איצט פיל וויכטיקער פון... דיין שפּיגעלע.

זי

דאָס טרייבסטו שוין א ביסל איבער, מיין ליבער, פאר
דער פרוי קען גאָר נישט זיין קיין גרעסערע דראמע
פון-איר שפּיגעל... אָבער רייד, איך הער.
זי באַהאַלט דאָס שפּיגעלע

ער

פאַררויכערט לאַנגזאַם זיין פּיף

ער ליבט זי און-גלויבט איר.

זי

פיין...

ער

ניין. ער וויל איר גלויבן!

זי

דאָס איך דאָך אלץ איינס.

ער

מיט זיין גאנץ הארץ, מיט זיין גאנצער נשמה וויל ער
איר גלויבן, אָבער—ער קען נישט!

זי

פארוואָס קען ער נישט?

ער

ווי לאנג ער האָט געקענט, האָט ער געגלויבט, און
איז געווען אזוי גליקלעך! דער גלויבן איז געווען זיין
לעבן, זיין באגייסטערונג, זיין—אלץ...

זי

נו... נו...

ער

אָבער פאר א געוויסער צייט איז געשען אזעלכעס, וואָס
האָט אונטערגעגראָבן די וואַרצלען פון זיין גלויבן...

זי

וואָס איז געשען אזעלכעס?

ער

דאָס אייגנטלעך איז אין מיין דראמע א פראגע-צייכן... ער
האָט נישט קיין פאקטן. ס'הייסט ער פילט, אז די פאקטן
זענען פאראנען, אָבער ער קען זיי נישט באקומען...
פארשטייסט?—וואָלטן די פאקטן געווען זעבארע, קאָנקרעט-
טע, איז דעמאָלט—אינס און צוויי און—די דראמע איז
געענדיקט!

זי

אלזאָ—הייסט עס—ער איז זי חושד? איינער פון טויזנט
אייפערזיכטיקע מענער... דאָס איז דיין נייער געדאנק?

ער

ביז איצט איז עס נאָך נישט ניי, איך ווייס; דאָס
נייע הייבט זיך ערשט אָן.

זי

הייבט זיך ערשט אָן!...

ווייל כאפן איר פאנטל

ער

אַבער באלד וועל איך ענדיקן, בארואיק זיך.

זי

נו, נו...

ער

איינמאָל באקומט ער אן אנאַנימען בריוו.

זי

אן אנאַנימען בריוו? ... דאָס איז שוין דאָס נייע?

ער

אפשר בעסער, אן אנאַנימען טעלעפאָן?

זי

זיכער בעסער. אָ! וויסטו גאָר וואָס?—א ראדיאָ-טעלעפאָן
וואָלט געווען נאָך אַריגינעלער! קיינער האָט נאָך ביז
איצט נישט באנוצט דעם ראדיאָ פאר אנאַנימע אינטריגעס!

ער

אמת. און דערפאר טאקע וואָלט דאָס געווען שוין צו
ניי, שוין באלד—סענסאציאָנעל...

זי

נו, בלייבן מיר ביים טעלעפאָן. איך שפאר זיך נישט
מיט דיר. ווייטער?

ער

עמעצער גיט אים צו וויסן, אז זיין געליבטע ווייב,
וועלכע ער גלויבט נאָך אלץ מיטן גאנצן פֿוח פֿון זיין
בענקעניש נאָך ליבע און גליק...! זיין געליבטע ווייב—
האָט היינט, אין דער אין דער שעה, אויף דעם און
דעם אָרט—אַראַנדעוואו מיט איר געליבטן.

זי

זיטערט אויף, אָבער באהערשט זיך באלד.

דאָס... הייבט שוין באמת אָן צו ווערן אינטערעסאַנט...

ער

אמת?

זי

אַבער וועלכער פארשטענדיקער מאן, דערצו נאָך אזעל-
כער, וואָס ליבט זיין ווייב, וועט זיך רעכענען מיט אַנאָ-
נימע אויסווארפן?

ער

גערעכט! האָט ער טאקע דעם דאָזיקן אויסווארף גע-
ענטפערט ביים טעלעפאָן: אייער אַנאָנים האָט גאַרנישט
דערגרייכט! איך ליב מיין ווייב ווי פריער! און גלויב
איר ווי פריער! און ער האָט אויפגעהאנגען דאָס טע-
לעפאָן-רערל.

זי

זייער פיין געטאָן: דערמיט ענדיקט זיך דיין דראמע?
ווייל נעמען איר מאַנטל

ער

דערמיט וואָלט זיך עס געענדיקט, ווען נישט...

זי

ווען נישט וואָס?

ער

פונקט אין דער זעלבער צייט, וואָס דער אַנאָנים האָט
אַנגעגעבן, אין דער זעלבער שעה, פונקט צו דער מינוט-
קלויבט זיך דאָס ווייב אוועקצוגיין - וואוהיין? לאָמיר
זאָגן - אויף א שפאציר? ... ניין! - צו איר פאמיליע...
אָדער גאָר - צו איר פריינדין!

זי

צו איר פריינדין??

ער

שלאָג מיר איצט נישט איבער! דער מאַמענט איז זייער
אן ערנסטער! אָט, דאָ קומט דער פּלאָנטער! הם... ער
גלויבט איר, ווייל - נו, ווייל ער ליבט זי! אָבער דאָך -
איר האנדלען אין דער לעצטער צייט... פיל קליינע,
קלייניקע צייכנס, וועלכע צווינגען אים צו טראכטן
טעג און נעכט, אז - זי ליבט אים נישט מער! אז ס'קען

זיין - זי ליבט אן אנדערן... און איצט - דער דאָזיקער
אנאָנימער בריוו...

זי

דער אנאָנימער טעלעפאָן מיינסטו?...

ער

יאָ... דער אנאָנימער טעלעפאָן... און - איר ארויסגיין
פון שטוב פונקט אין דער צייט, וואָס יענער אויסוואַרף
האַט אָנגעגעבן... צו דער מינוט!

זי

דאָס איז נישט קיין באווייזן דאָס קען דאָך זיין נישט
מער ווי א צופאַל...

ער

יאָ... ביזסט זייער גערעכט! ס'קען זיין... דערפאר בעט
ער, זי זאָל איצט נישט... זאָל זי אים נישט איבער-
לאָזן מיט דעם שרעקלעכן געדאנק, אז אפשר דאָך... אז...

זי

האַסט דאָך אליין אין דיין לעצטער דראמע געזאָגט אָט
די ווערטער: ווען די, וואָס ליבן זיך הערן זיך אויף
צו גלויבן, דעמאָלסט וויינט גאָט אליין!

ער

אָבער ווען דער, וואָס ליבט און גלויבט ווערט אָפגע-
נארט, דעמאָלסט לאַכט דער טייוול!

זי

זאָל בעסער דער טייוול לאַכן, איידער גאָט זאָל וויינען!

ער

דו מיינסט - בעסער גלויבן די שולדיקע, איידער נישט
גלויבן די אומשולדיקע?

זי

דאס טאקע מיין איך!

ער

ווען זיין הארץ ווערט אָבער דאָך צעריסן פון שרעק-
לעכן צווייפל? ווען ער וויל גלויבן, נאָר ער קען נישט

לענגער... ווי דארף זי. דעמאָלסט האַנדלען לויט דיין
מיינונג?

זי

זי? דארף אים אַרומנעמען אָט אזוי... ווייזן אים אירע
אָיגן פּויל מיט ליבע — און פרעגן: — קען איך דיר
זיין אומטריי? קען איך דיר פּאַרטוישן? ... דו ליבער,
טייערער — נאַרעלע... נה, נאָך טיפּער קוק אריין אין מיין
האַרץ דורך מיינע אָיגן — זעסטו דאָרט עפעס אנדערש
אויסער ליבע אָן א ברעג? ... אָט, אזוי דארף זי האַנדלען!
און ער דארף זי לָאָזן גיין, וואוהין זי וויל!
נעמט זיך אָנטון

ער

ניין! זי טאָר נישט גיין אין אזא מאַמענט!

זי

איך בין איבערצייגט פאַרקערט: זי טאָר נישט בלייבן!
זי מוז אים לערנען איר גלויבן, גלויבן פאַר יעדן פרייז!

ער

זאָל זי אים לערנען אויף אן אנדער וועג, אין אן אנ-
דער צייט; היינט בעט ער זיך ביי איר — בלייב! פאַר
יעדן פרייז בלייב!

זי

ניין! ניין! זי דארף עס נישט טון! זי טאָר נישט בלייבן

ער

...און ווען זיין בעטן העלפט נישט, רוקט ער ארויס
דעם שופּלאַד פּוּן זיין שרייב-טיש, באקומט א רעוואָל-
ווער (טוט עס) און זאָגט איר אַנטשלאָסן: איצט בין איך
זיכער, אז דו גייסט זען דיין געליבטן! ... אָבער דאָס
וועט נישט געשען! די טיר איז פאַרשלאָסן... און אויב
דו וועסט מאכן א געוואלד, און — אָט, זעסט — דאָ איז
פאַראַנען איין קויל פאַר דיר און — די צווייטע פאַר מיר...

זי

דו ביסט פּוּן זינען אַראָפּ?!

אויף טויט דערשראָקן, לויפט זי צו צו דער טיר און נעמט קלאפן
אין איר, שרייענדיק היסטעריש
עפן די טיר! עפן! עפן! קוק נישט אזוי אויף מיר!
איך האָב גאַרנישט געטאָן... כ'האָב נישט קיין געליבטן
גלויב מיר... דו מוזט מיר גלויבן!... לייג אוועק דעם
רעוואָלווער! איך בין אומשוּלדיק! איך שווער דיר! איך
שווער דיר...
זי פאלט אויף דער קני היינענדיק.

ער

מערי!— וואָס איז מיט דיר! פארוואָס האָסטו זיך אזוי
דערשראָקן?

זי

דער רעוואָלווער! דער רעוואָלווער!

ער

דער רעוואָלווער איז נישט אָנגעלאָדן, נא זע...
צייט דאָס צינגל אייניקע טאָג; ביי יעדן מאָל צאָפלט זי אויף.
צום סוף באַרוואַקט זי זיך א ביסל.

זי

פארוואָס האָסטו פארשלאָסן די טיר?

ער

די טיר איז נישט פארשלאָסן... עפנט זי ברייט דו קענסט
גיין!

זי

קוקט אויף אים א היילע, הייל עפעס זאָגן
אָבער...

ער

שווייג... מער גאַרנישט... קיין איין וואָרט... איך -
גלויב דיר דאָך...

זי

דו מוזט מיר גלויבן! דו מוזט!
לויפט ארויס פארקלאַפנדיק די טיר.

ער

און איצט ווער קען מיר זאָגן - צי וויינט גאָט, אָדער -
דער טיילויל לאַכט?...
סאָר האַנג.

פאר קריינע קינדערלעך

י. דעם זיידנס מתנה.

י. די מכשפה.



דעם זיידנס מתנה

א קאמעדיע אין איין אקט צו שפילן פאר
יידישע קינדערקעך

„דעם זיידט מתנה“ איז געווען געדריקט צום ערשטן מאל אין
„קינדער-זשורנאל“ ארויסגעגעבן 5טן די שלום-עליכם פאליסט-
שילן, ניו-יאָרק 1921.
נעשפילט צום ערשטן מאל אין ניו-יאָרק אין איטאליענישן
טעאטער אויף דער באַנל? — 1922.

פערזאָנען:

זיסקינד, 11 יאָר

משהלע, 10 יאָר

חיימל, 8 יאָר

רהלע, 7 יאָר

זייער ינגסטע שוועסטערל

סענדער, 11 יאָר
8 שכנס 8 יינגל



א קינדער-צימער אין א פארמעגלעך יידיש הויז, צווישן די פענסטער א טאווערקע מיט ביכער, העפטן און קינדער-שפילכלאך. אין דער טיף צוויי פענסטער מיט שיינע פֿאַרענגלעך. רעכט ביי דער וואנט 2 קינדער-בעטלעך. לינקס א נישט גרויסע שראנק און א טיר. אין מיטן שטיב א טיש מיט שטולן. אויף די ווענט הענגען מאפעס און א גרויסער פֿאַרטרעט פֿון א שיינעם אלטן ייד. אויפֿן טיש ברענט אַ לאַמפּ. משה'ע און רחל'ע זיצן ביים טיש, פֿאַרגומן מיט קלעפֿן א הויז פֿון פֿאַפיר און טעקאיר.

משה

עס טויג נישט ווי די מאכסט. אזוי וועט זיין בעסער.
קלעפט דעל דאך.

רחל

אזוי טויג עס ערשט טאקע צו גאָרנישט. דער דאך קען איינפֿאלן און וועט חלילה דער'הרג'ענען אלע קינדער.

משה

דו האסט דען קינדער? דאָס הויז איז דאָך ליידיק. קיינער איז נישטאָ אינעווייניק.

רחל

היינט איז טאקע קיינער נישטאָ, אָבער מאָרגן קענען דאָך זיין 6 קינדער'לאך אן עין-הרע...

משה

פֿון וואנעט וועסטו נעמען קינדער'לאך, אז ס'איז נישטאָ קיין טאטע-מאמע?

רחל

א טאטע מיט א מאמע? או-ווא... אָט כאפּ איך שוין די

שער און צייט צוויי מינוט וועט זיין פארטיק א טאטע
מיט א מאמע...
זי נעמט אויסטיירן טון פאפיר די פיגורן
כא... כא... כא... אזי!

משה

א שייך פנים וועלן האָבן דיין טאטע-מאמע, אז דו וועסט
זיי מאכן אין 2 מינוט.

חיים

לויט אריין א דערשראָקענע, א פֿארסאָפּעטער, קיים וואָס ער
קען דעם אָטעם כאַפֿן :
אזי, גיכער! פֿארמאכט די טיר! די פענסטער פֿארמאכט!
אזי, אזי! גיכער! גיכער! —

משה און רחל

שפּרינגען-אויף פֿון זייערע ערטער ?
וואָס איז געשען! וואָס, וואָס איז ?

חיים

א נישט-גוטער!
ער באהאלט זיך אין א ווינקל.

רחל

וואו? וואו?
פֿון גרויס שרעק קריכט זי ארויסער אונטערן טיש.

חיים

דאָרט! דרויסן שטייט ער, ביים פֿלויט. אזא לאַנגער!
אזא ווייסער! ווי א מת! אזי, גיכער לאַמיר זיך באהאלטן!...

רחל

קוויטשעט אונטערן טיש:
אזי, איך האָב מורא!

משה

שריי נישט אזוי, נארישע קאץ! סאיז דאָך קיינער נישטאָ!..

חיים

איך האָב אליין געזען! ... א נישט-גוטער... א נישט-
גוטער! א נישט-גוטער...

רחל

שטיל
איך האָב מורא! איך האָב מורא!

משה

אנישט-גוטער ביסטו אליין, חיימל!

חיים

איך בין א נישט-גוטער?... ניין... ניין...

משה

אודאי. וואָס דען. א גוטער ביסטו? ווען דו וואָלסט
געווען א גוטער, וואָלסטו דאָך נישט איבערגעשראָקן דיין
קליין שוועסטערל. זע, ווי זי ציטערט נעבאך.

חיים

אז איך האָב אליין געווען, איך שווער ביי די ציצית.
איך מיט זיסקינדן זענען מיר צוזאמען גענאנגען אהער
פון מוזיק-לערער, גייען מיר אזוי אריין פון דער טעפער-
גאס אין קליינעם געסט, פארן גאָרטן פאר-ביי, און איך
זע, פון דער ווייטנס, פון טויבן אבאילעס פוסט הייזל
ביים פעלד גייט ארויס א מענטש אינגאנצן אָנגעטאָן
אין ווייסן - און אזא לאנגער, אזא הויכער, העכער פון
אבאילעס הויז... עס איז נאָך געווען גוט ליכטיק און
איך האָב נאָך געווען.

רחל

האָט אַרױסגעשטעקט דעם קאָפּ פון אונטערן טיש און אײנזע-
הערט זיך צום ברודערס דערציילונג, שפּטשענדיק שטיל
אוי, א נישט-גוטער...

משה

נח, און וואָס איז ווייטער געשען?

חיים

האָב איך באלד אָנגעהויבן צו לויפן... און בין זיך
געלאָפן... און געהאלטן די פידל פעסט, און דער נישט-
גוטער לויפט מיר נאָך... און ווי איך בין שוין אריין-
געלאָפן אין הויז, האָב איך דערשפירט, ווי איינער טוט
מיר אריס ארויס מיין פידעלע פון אונטערן אָרעם...
אוי, מיין פידעלע, דער טאטע און די מאמע וועלן
שרייען. דעם זידנס פידעלע...

רחל

אינטערן טיש

אוי, א נישט-גוטער, א שד...

משה

שפריינט-אויף.

האָסטו זיך הייסט עס געלאָזן אוועקנעמען דאָס פידעלע, וואָס דער זיידע האָט געשאַנקען א מתנה? ! ...

חיים

איך בין קוים אנטלאָפן פון נישט-גוטן. ער האָט מיך געוואָלט דערהרגענען...

משה

מיט כעס. מעשה דערוואקסענער.

האָסטו נישט דאָס פידעלע? דעם זיידנס מתנה? אוי, אוי, דו צוקראַכענער! ...

חיים

צעוויינט זיך:

איך האָב נישט אוועקגעגעבן. ער האָט ביי מיר ארויס-געריסן דעם זיידנס פידעלע!

משה:

ווער האָט עס ביי דיר ארויסגעריסן?

חיים:

איך זאָג דאָך דיר, דער שד, דער נישטגוטער!

זיסקינד

קומט אריין אויף די לעצטע ווערטער, טראגנדיק א פידעלע פארפאקט אין טוכענעם פומע-5:

נישט קיין נישט-גוטער, נאָר א טשוואַק, האָט עס דיר ארויסגעריסן. אָט האָסטו דיין פידעלע צוריק! בעע! ..

חיים

בלויבט צוערשט שטיין פארשעמט, דערנאך לויפט ער צו און כאפט מיט פרייד דאָס פידעלע פון ברודערס האנט

א! מיין פידעלע! מיין פידעלע! פון וואנען האָסטו עס באקומען?

זיס קינד:

אויפ'ן טשוואַק פון פאַרקאן איז עס געהאַנגען... ווען
דו ביסט אזוי אנטלאָפן פאַרן „נישט-גוטן“ בין איך דיר
נאָכגעלאָפן און דיר נאָכגעשריגן, אז דער ווייטער, דער
לאנגער, וואָס איז ארויסגעגאנגען פון אבאָילעס הויז,
איז דאָך גאָר פישל דער בעקער, וואָס ברענגט אַהער
זעמל יעדן טאָג, און דו האָסט געהאַלטן אין איין אַנט-
לויפן פארן שד... כא-כא-כא!

ר ח ל

שטעקט ארויס מער דעם קאָפּ פון אינטערן טיש.

א ל ע

אויסער היימל:

כא-כא-כא...!

זיס קינד

דערציילט ווייטער:

און ווי איך לויף אזוי דערנאָך און קום צו צום פאר-
קאן, זע איך דאָס פידעלע הענגט אויף אַ טשוואַק... דו
האָסט אודאי געמוזט פארטשעפן דעם פוטערל אן טשוואַק,
און מיינענדיק פון שרעק אז דער „נישט-גוטער“ רייסט
ביי דיר דאָס פידעלע פון דער האנט, האָסטו עס גע-
לאָזן הענגען, און אליין אנטלאָפן...

מ ש ה

שיסט! אויס אין אגעלעכטער:

כא-כא-כא! אָט דער טשוואַק איז דאָס געווען דער
נישט-גוטער! כא-כא-כא...!

ר ח ל

קריכט ארויס פון אינטערן טיש:

אזוי גאָר? אַ טשוואַק?

מ ש ה

האלט אין איין זאכן:

פאר פישל דעם בעקער האָט ער זיך אזוי דערשראָקן...
כא-כא-כא!

ר ח ל:

פאר פישל דעם בעקער? שעם זיך היימל, שעם זיך!

ת י י ם

פארשטעלט זיך דאָס פנים :

איך שעם זיך טאקע! איך וועל זיך שוין קיינמאָל מער
נישט שרעקן... איך שעם זיך!... איך שעם זיך!
ער צעמינט זיך און לויפט ארויס אין דער צווייטער שטיב, איך
צערלאָונדיק דאָס פידעלע אויפן טיש.

מ ש ה

שרייט אים נאָך :

וואוהין לויפטו, צעקראַכענער? זע נאָר, אַז א נישט-
גוטער זאָל דיך ווידער נישט נאָכיאָגן! כא-כא-כא!

ד ח ל

מיט רחמנות :

לאך נישט אזוי, משהלע, חיימל וויינט... שווייג שוין...

ז י ס ק י נ ד

ניין, מען מוז חיימען גוט אַנלערנען, ער זאָל איינמאָל
פאר אלע מאָל אויפהערן זיך צו שרעקן! ס'איז דאָך
גאָרנישט אויסצוהאַלטן פון דעם יינגל. אומעטום זעט
ער נאָר נישט-גוטע, שדים און גולנים...

מ ש ה

יא, פאר גולנים האָט ער מורא צו מערסטן. נעכטן האָט
ער מיך אויפגעוועקט אין מיטן דער נאכט און אָנגב-
הויבן צו וויינען, עס דאכט זיך אים גולנים רייסן דאָס
פענסטער... איך שפרינג אראָפּ פון בעטל, גיי צו צום
פענסטער און איך זע: גאָרנישט מיט גאָרנישט. נישט
מער דאָס פענסטער איז געווען שלעכט פארריגלט, האָט
עס דער ווינט אביסל געשאַקלט, אהין און אהער.

ז י ס ק י נ ד

מיך האָט ער שוין א פאָר מאָל באנאכט אויפגעוועקט
מיט דעם זעלבן פומאן... אָבער ווארט - מער מיין איך -
זעט ער אינז שוין נישט וועקן פון היינט אָן.

מ ש ה

דו מיינסט, אז ער וועט שוין קיין מורא נישט האָבן?

דו מיינסט, אז די מעשה מיט דעם „נישט-גוטן“ וועט
אים שוין אָנלערנען? האָסטו א גרויסן טעות. איך קען
אים שוין בעסער פון דיר. פאר „נישט-גוטע“ וועט ער
שוין איצטער אפשר מצר קיין מורא נישט האָבן, אָבער
פאר גולנים וועט ער זיך נאָך שרעקן אזוי ווי פריער.
דאָ דארף מען עפעס אויסטראכטן א קלוג שפיצל, וואָס
זאָג אים אָנלערנען איינמאָל פאר אלע מאָל.

ז י ס ק י נ ד

איך האָב שוין אויסגעטראכט.

מ ש ה

וואָס אזעלכעס? זאָג, לאַמיר הערן.

ז י ס ק י נ ד

איך וועל דיר זאָגן, אָבער זאָל רחלע ארויסגיין, וויל
זי וועט אים אלץ דערציילן.

ר ח ל ע

ניין, איך וועל נישט דערציילן, איך וועל אויך מיטהעלפן.

ז י ס ק י נ ד

נו, אויב אזוי, איז גוט, וועל איך אייך דערציילן.

מ ש ה ל ע

אימגעדוילדיק:

נו דערצייל שוין!

ז י ס ק י נ ד

הערט קינדער! ...

אין דעם מאַמענט עפנט זיך די טיר און עס שפּרינגט אריין
מיט גרויסע שווערע טריט ס א נ ד ע ר . ער טראַגט אַ טולליפּ,
איבערגעקערט מיטן פוטער אַרױף. גרויסע שטייול, קענטניק פון
אן עלטערן מענטשן, אזוי, אז אין יעדער כאַליעווע וואלט ער
אפער געקענט אריין אינגאנצן. אויפן קאפּ טראַגט ער א גרויסן
משונהדיקן קאפעליש, ארוימגעשטעקט מיט פיל גענוענע פעדערן,
מיט א ברייטן ראנד אראָפּגעלאָזן ביז איבער זי אויגן. אין דער
האנט האלט ער א גראָבן שטעקן און אין גארטל, מיט וועלכן
דער טולליפּ איז ארוימגעבונדן, זענען אריינגעשטעקט אַ שאַר-
איינ, אַ צוואַנג און נאָך אזעלכע ענלעכע שטוב-מכשירים.
אונטער דער גאַמבע הענגט ביי אים אַ שטיק שוואַרץ פּוטער.

ר ח ל ע

דערזענדיק אים, דערשרעקט זיך:

אוי, א גולן! ...

זי באהאלט זיך וויטער אינטערן טיש.

ס ע נ ד ע ר

פרובירט זי פון אנהייב אביסל איבערשרעקן און צעלאכט זיך:

כא-כא-כא! ... ווי נאָר עפעס, וואוינט זי באלד אונטערן

טיש! ... קריך ארויס, רחלע, איך בין נישט קיין גולן.

איך בין דאָך סענדער, קענסט מיך נישט?

ז י ס ק י נ ד

סענדער, וואָס קריכט אויפן שטענדער...

ס ע נ ד ע ר

רוקט ארויף דעם קאפּעליש:

רחלע, דאָס בין איך. קענסט מיך נישט? פון אנטקעגן.

מ ש ה ל ע

וועלכער האָט זיך פון אנהייב איך אביסל דערשראָקן, אָבער

ער האָט זיך באלד באהערשט און איז געבליבן שטין אויף זיין

פּאַרט מיט די הענט וואוילעריש אַריינגעשטעקט אין די קעשענעס:

איך האָב זיך אפילו גאָר נישט אָנגעהויבן צו שרעקן

און זי וואוינט באלד אונטערן טיש...

ר ח ל ע

איז דערווייל ארויסגעקראָכן פון אונטערן טיש:

חיים וואָלט זיך נאָך מער דערשראָקן...

ז י ס ק י נ ד

אַט דאָס וועלן מיר טאקע באלד זען. איך האָב זיך

עקסטערע אָפּגעשמוצט מיט סענדערן, ער זאָל זיך פאר-

שטעלן פאר א גולן און אריינקומען צו היימען.

ד ח ל ע

ניין, איך האָב מורא, ער קאָן נאָך חלילה קראנק ווערן

פאר שרעק.

ז י ס ק י נ ד

האָב נישט קיין מורא. דאָס האָב איך שוין גוט בא-

קלערט. מיר וועלן אלע דאָ זיין אין שטוב באהאלטן.

און אזוי ווי מיר וועלן נאָר זען, או ער שרעקט זיך
צו פיל, וועלן מיר באלד ארויסשפרינגען פון אונזער
באהעלטעניש און מאכן אים אזא „בעצעע!...“ או ער
וועט, מיין איך, קיינמאָל אין זיין לעבן זיך שוין נישט
שרעקן פאר אלע נארישקייטן. נו, גוט?

משה'ע

גוט, מיר געפעלט דאָס זייער.

זיסקינד

שטיי-זשע טאקע נישט. קריך שוין אריין אין דיין בעטל
און מאך זיך שלאָפנדיק. סענדער וועט זיך באהאלטן
אונטער די פאָרהאנגען, איך וועל טונקל מאכן דעם
לאַמפ און וועל זיך אויך באַהאַלטן. און רחל וועט
אריינגיין צו חיימלען זאָגן אים, אז משה'ע שלאָפט
שוין, וועט ער אויך באלד אריינקומען זיך לייגן. דע-
מאָלט, סענדער, ווייסטו שוין וואָס דו האָסט צו טאָן?

סענדער:

אָה! איך ווייס שוין גוט! איך וועל שוין אָפּשפילן
אן אנטיק.

זיסקינד:

קום אהער, באהאלט זיך.
ער באהאלט אים אונטער די גארדינען און פארשטעלט אים גוט.

משה'ע

איז אריינגעשפרינגען אין זיין בעטל אין אַנטאָן:

איך שלאָף שוין.

ער דעקט זיך איבער מיט דער קאלדערע אין נעמט כראָפּען.

זיסקינד

גי, רחל'ע, רוף אים אריין שלאָפן, זאָג אים, אז דער
לאַמפ גייט אויס, וועט ער זיך צואייילן, ווייל ער וועט
דאָן מורא האָבן זיך לייגן אין דער פינסטער...

רחל'ע

איך גיי, אָבער געדענקט, איר זאָלט אים נישט שטארק
איבערשרעקן.

זיסקינד
 זאָרגט זיך נישט, מיר האָבן אים פונקט אזוי ליב ווי דו
 ר ה ל
 נו, איז גוט.
 זי גייט ארויס.

זיסקינד
 דערווייל, משהלע, דארפסטו נאָך נישט כראָפּען, וועסט
 צייט האָבן, ווען ער וועט אריינקומען.
 משהלע האָט אויפגעהערט לראָפּען. זיסקינד מאכט טונקל דעם
 טאָפּ און פאהאַלט זיך אויך אין אַ ווינקל. אַ קליינע פּויע.
 באַלד הערט זיך פון צווייטן צימער היימלס לויפן.
 ששש... ער גייט!... כראָפּע, משהלע!...
 משהלע נעמט כראָפּן געשמאק. היימל לויפט אריין.

ח י מ ל
 ער שלאָפּט שוין, דער פעטער, נישט געקאָנט אביסל
 ווארטן אויף מיר.
 ער נעמט זיך איילנדיק אויסטאָן.
 כ'ווייס, ער האָט זיך בכיון צוגעאיילט. ער האָט געמיינט,
 איך וועל מורא האָבן איינער אליין זיך לייגן שלאָפּן...
 ער מיינט אויף אן אמת, אז איך בין אזא שרעקצדי-
 קער... אָן! סע הייבט זיך אפילו נישט אָן!... איך האָב
 נישט קיין מורא!... איך הויב נישט אָן מורא צו האָבן!...
 איך האָב שוין מער נישט קיין מורא פאר קיינעם!...
 פאר קיינעם!... נישט פאר קיין נישט-גוטן, נישט פאר
 קיין שד... אפילו נישט פאר קיין גזלן...
 פענדער שפאנט ארויס פון זיין באהעלטעניש מיט גרויסע שווע-
 רע טריט, קלאפנדיק מיטן שטעקן אין דער פאדלאָגע און קליי-
 גענדיק מיט די אייזנס, וועלע ער טראָגט. היימל דערוועט אים,
 שפרינגט ער אזש ארויף אויפן בעטל מיט אנעשריי.
 אוי, א גזלן!...!

ס ע נ ד ע ר
 מיט א גראָבער שטימע:
 יאָ. איך בין א וואַלד-גזלן. שוין דערלאנג מיר אהער

אלץ, וואָס דו פארמאָנסט, ווען נישט דערהרגע איך דיך
דאָ באלד אויפן אָרט מיט דעם געווער.
ער קלינגט מיט די אייזנט.

חיימל

ציטערט:

איך בעט אייך- מיין ליבער, מיין טייערער גולן, הרגעט
מיך נישט!... צו וואָס טויג עס אייך? בעסער נעמט
זיך אלץ וואָס איך פארמאָג, און לאָזט מיך לעבן...

סענדר

וואו האָסטו דיין פארמעגן? אַהער גיב עס שוין!..

חיימל

דאָרט אין שאַנק... מיין נייער אנצוג... מינע נייע
שטייוועלעך... ערשט געקויפט אויף פסח...

סענדר

קלאַפנדיק מיטן שטעקן:

ניין, נישט דיין אַנצוג, נישט דינע נייע שטייוועלעך,
גיב עפעס בעסערס.

חיימל

ציטערט

ליבער, טייערער גולן, דאָרט אין עטאזשערקע... מינע
נייע ביכלעך מיט אוועלכע שיינע בילדעלעך... מינע
סאָלדאטן... דער פעטער האָט מיר געקויפט...

סענדר

נאָך ביזער

איך וויל נישט דינע ביכלעך!... איך דארף נישט דינע
סאָלדאטן!... גיב עפעס בעסערס!... גיב וואָס ביי דיר
איז צום טייערסטן.

ער באַמערקט דאָס פידעלע אויפן טיש

אָט דאָס פידעלע גיב.

ער וויל נעמען דאָס פידעלע

און דיין רחלע וועל איך מיטנעמען און דיך וועל איך
לאָזן לעבן...

ח י מ ל

שפרינגט אראָפּ פֿון בעט, כאַפּט דאָס פּידעלע אין ביידע הענט,
שרייַענדיק.

ניין!... דאָס פּידעלע וועל איך נישט אוועקגעבן!... אַלץ
נעמט זיך, נאָר נישט דאָס... דאָס פּידעלע וועל איך
קיינעם נישט אוועקגעבן...

ס ע נ ד ע ר

אַזוי זאָגסטו?!... קיינעם נישט?... און דעם נישט-גוטן
האַסטו עס דאָך ערשט היינט אוועקגעגעבן!...

ח י מ ל

רעדט וואָס אַמאָל מער גערירט.

איז עס טאקע געווען זער מיאוס, אָבער מער וועל איך
שוין אזא זאך נישט טאָן. מיין זיידעניו איז אלט און
קראנק און ווען ער האָט מיר צו מיין געבורט געשענקט
דאָס פּידעלע, האָט ער מיר אזוי געזאָגט: נעם דאָס
פּידעלע, לָערן זיך אויס שיין שפּילן און ווען דו וועסט
גרויס ווערן און דו וועסט האָבן א פֿלה, זאָלסטו איר
אויף דעם פּידעלע אָפּשפּילן דיין ערשטע מעלאָדיע,
וועט זי דיך אייביק לייב האָבן. און ווען דו וועסט
אליין שוין האָבן קינדער, זאָלסטו זיי שפּילן אויף דעם
זעלבן פּידעלע, וועלן זיי זיין גוטיטשקע אין דיך וועלן
זיי אזוי לייב האָבן, ווי דו האָסט לייב דיין טאטן...
און ווען דו וועסט ווערן א זיידע, זאָלסטו דאָס פּידעלע
אוועקשענקען דיין אייניקל און אים אָנזאָגן ער זאָל עס
ווידער אוועקשענקען זיין אייניקל... אזוי האָט מיר גע-
זאָגט מיין זיידעניו, און אַך האָב געזען, אז טרערן
זענען אים געשטאנען אין די אויגן, און איך האָב אויך
געוויינט...

מיט טרערן

איצט קומסטו, דו שלעכטער גזלן, און ווילסט מיר דאָס
פּידעלע אוועקנעמען?! אויף וואָס וועל איך שפּילן מיין
פֿלה? אויף וואָס וועל איך שפּילן מיינע קינדער, ווען

איך וועל זיין א טאטע? ! וואָס וועל איך אוועקשענקען
מיינע אייניקלעך, ווען איך וועל זיין א זיידע?
ער ווערט פל צלינג שטארק ווי א העלד.

ניין, גולן! איך וועל דיר דאָס פידעלע נישט געבן!
און פאר מיין רחלען וועל איך דיר האלד און נאָן
צעברעכן. איך וועל דיר ווייזן, אז איך האָב קיין מורא
נישט! איך שרעק זיך שוין נישט פאר קיינעם און איך
וועל מיין גאַנץ לעבן זיך מער פאר קיינעם נישט
שרעקן:

כאפט ארויס דאָס אייזן פון סענדערס גארטל און פארמעסט זיך.

ס ע נ ד ע ר

זייער גערירט

חימל, האלט! שלאָג נישט, איך בין נישט קיין גולן.
איך בין דאָך סענדער, איך האָב דיך נאָר געוואָלט
אויסלערנען נישט שרעקן זיך, אָט אזוי, חימל, ביזסטו
א כוואט...

ח י מ ל

פארוואנדערט

ווער ביסטו, סענדער גאָר? נישט קיין גולן?

ס ע נ ד ע ר

דייטט אראָפּ די באַרד

איך בין נישט קיין גולן! זיסקינד האָט מיך געהייסן
אזוי פארשטעלן.

ז י ס ק י נ ד

גייט ארויס פון זיין באַהעלטעניש

יא, חימל, איך האָב דיך געוואָלט אויספראַגבירן צי די
וועסט זיך ווידער דערשרעקן. אָבער איך זע, אז דאָס
פידעלע, אונזער ליבן זיידנס מתנה, און אונזער שוועס-
טער האָבן דיך געמאכט פאר א העלד, דו שרעקסט זיך
נישט מער, אזוי האָב איך דיך ליב.

ער באַמערקט רחלען, העלכע האָט זיך פריער צו אלץ צוגעקוקט
פון דער שפאַרע, און איצט איז זי אריינגעקומען און שטיין
געבליבן, ווישט זיך די אויגן

וואָס וויינסטו, רחלע?

ר ח ל ע

גי, גיי, זיסקינד! דו ביסט א שלעכטער...

ז י ס ק י נ ד

פארוואס?

ר ח ל ע:

ווייל דו האָסט אזוי איבערגעשראָקן חיימען...

ח י י מ ל

ניין, ניין, איך בין נישט ביין אויף דיר, ברידער!

פארקערט, איך דאנק דיר, וואָס דו האָסט מיך אויסגע-

לערט זיין א מענטש — און פילן זיך שטארק.

ער צוקושט זיך מיט אים

עס הערט זיך פון משהלעט בעטל זיין כראָפן.

ז י ס ק י נ ד:

זע נאָר! משהלע איז דערווייל אויף אן אמת איינגע-

שלאָפן, און האָט גאַרנישט געזען, וואָס דאָ איז אלץ

פאַרגעקומען.

ער וועקט אים.

משהלע! משהלע!

מ ש ה ל ע

כאָפּט זיך אויף

וואָס? וואָס?

ער באַמערקט סענדערן און פאַרעסנדיק פון שלאָף וועט דאָס

אוי, שרייב אויס דערשראָקן.

אזי! א גולן! א גולן!!

ע ל ע

שיטן אויס מיט א געלעכטער, טאנצנדיק ארום אים.

אַאַאַ! משהלע האָט זיך דערשראָקן! משהלע האָט זיך

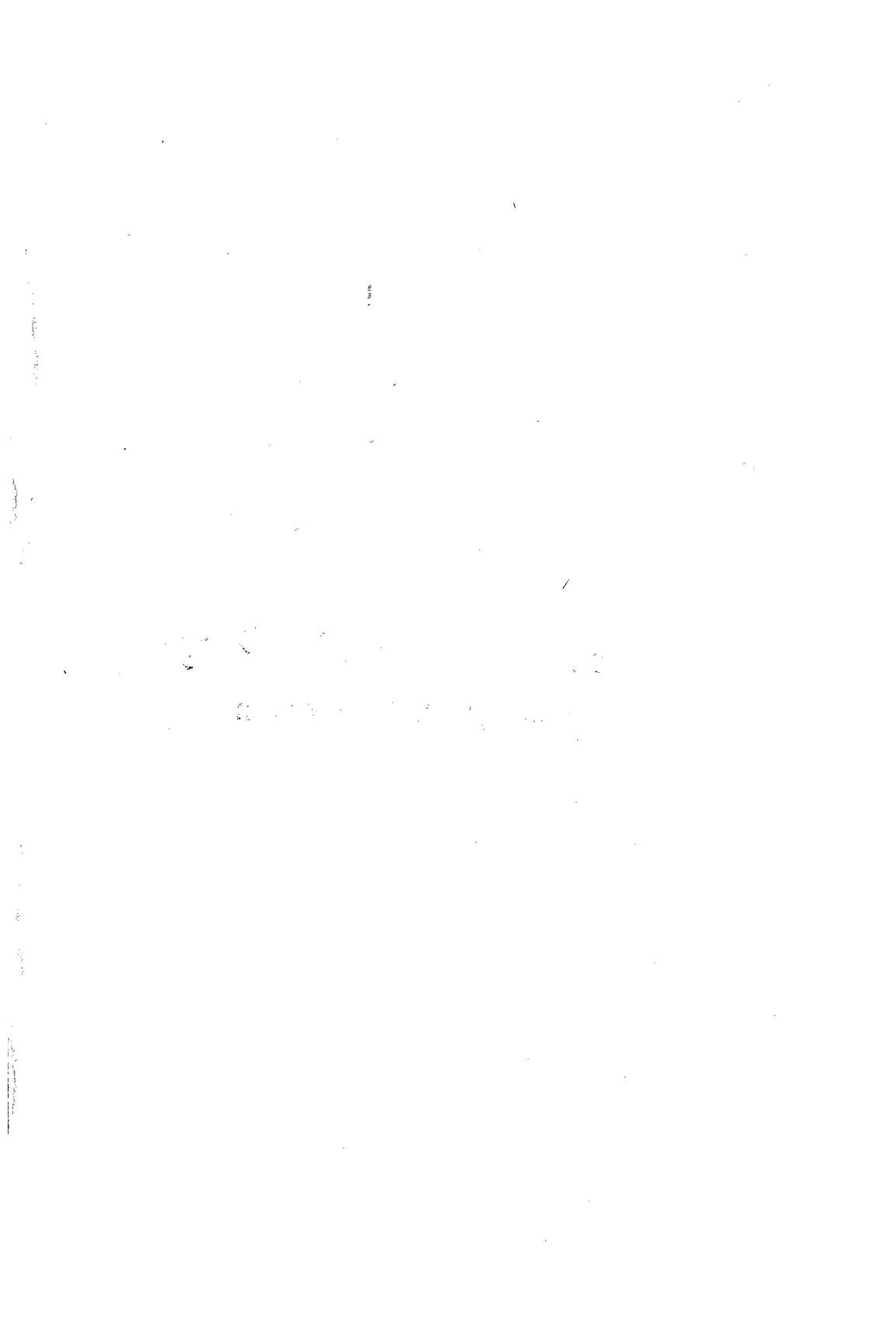
דערשראָקן!...

משהלע באהאלט זיך פארשעמט אונטער די קאָלדרעס.

פ א ר ה א נ נ

ד י מ כ ש פ ה

א קונדערשפיל אין אין אקט



פערזאָנען:

דן

דינה

צוויי אַרבעט קינדערלעך

דער טאטע

א האלץ-העקער

די מאמע

די מכשפה

עס געשעט אין א פּאָרטע שטיבל אונטן דאָרף.

א קליין, גאָר אַ קליין שטיבעלע, דעם האַלצהעקער'ס שטיבעלע,
וואָס שטייט אונטערן וואַלד.
אויף די שוועל זיצט דינה'לע, א קליין מיידעלע. געבן איר
שטייט דנ'עלע, איר קליין ברודערל, ביזע קוקן זיך טרויריק
צום וואַלד.
די זון גייט אונטער.

דן

מען זעט נאָך אלץ נישט דעם טאטעניו...

דינה

מען זעט נאָך אלץ נישט די מאמעניו...

דן

און די זון גייט שוין אונטער...

דינה

באלד וועט שוין קומען די נאכט...

דן

און זיי הערט מען נישט...

דינה

און זיי זעט מען נישט...

(בויע)

און מיך הונגערט אזוי!

דן

(פאנאָבעריש)

פּווא, א גרויסע זאך הונגער! איך קען פאסטן א גאנצן
צען טאָג מיט א גאנצע נאכט, מיט נאָך א טאָג —
אויף מיין וואָרט!

דינה

איך אויך... נור היינט קען איך נישט. מאָרגן וועל
איך קענען.

דן

פארוואָס מאָרגן?

דינה

ווייל — היינט, אז די מאמעניו וועט קומען וועט &
אַפּפּאַכן באַבעלעך מיט קליסקעלעך, וועל איך זיך אָג
עסן גוט — גוט! וועל איך שוין קענען פאסטן מאָרגן
און איבערמאָרגן מיט נאָך א טאָג — אויף מיין ווּץ...
דין

ווערט פּלוצלינג פּריילעך, נעמט טאנצן ארעדל זינגענדיק.

באַבעלעך מיט קליסקעלעך

האַבן זיך גענומען,

תשעה באב די חתונה —

קיינער נישט געקומען!...

ער כאפט די שוועסטער פאר דער האנט.

דינה, קום טאנצן!

דינה

טרויעריק.

לאָז מיך, איך וויל נישט.

דן

פארוואָס ווילסטו נישט?

דינה

ווייל מיך הונגערט.

דן

טאנק, וועסטו פון זיך ארויסשאַקלען דעם הונגער?
ער שלעפט זי.

קום! קום!

דינה

רייסט זיך ארויס פון אים ביז.

לאָז מיך אָפּ! גיי אוועק! איך האָב דין נישט ליב!

דין

לאזט זי אָ.

מיד גאָר? וואָס בין איך שולדיק אין דיין הונגער?
גלויב מיר, אז איך בין נאָך א סך הונגעריקער פון דיר.

דינה

ס'א ליגן! איך בין אזוי הונגעריק, אז הונגעריקער קען
שוין גאָר נישט זיין.

דין

בין איך נאָך אַ קליין ביסעלע הונגעריקער פון דיר.

דינה

אויב אזוי בין איך מיט דיר גאָר ברודגז...
זי היינט אים א סינגער אויף, ב'זוג' און קערט זיך אַפּ פון אים.

דין

זינגט, טאַנצענדיק ארום איר.

ביסטו מיט מיר ברודגז,
ווייס איך נישט פארוואָס,
גייסטו א גאנצן טאָג
צראַפגעלאָזט די נאָז...

דינה

צעוויינט זיך הויך

דין

לויפט צו, כאפט זי ארום און נעמט זי בעטן הערצליך
נא, שא!... וויין נישט, דינהשי, וויין שוין נישט שוועס-
טערל לעבן! אָט, וועלן באַלד קומען דער טאטעניו מיט
דער מאמעניו און זיי וועלן אונז ברענגען עסן...

דינה

וויינענדיק

פארוואָס קומען זיי שוין נישט? פארוואָס זעט מען זיי
נאָך נישט? אוועקגעגאנגען אויף א גאנצן טאָג אין די
קינדערלעך איבערגעלאָזן הונגעריקע...

זי טופעט ביזן מיטן פיסל

א שלעכטער טאטע! א שלעכטע מאמע! איך וויל נישט
אזעלכע טאטע-מאמע!...

דן

שריט אויס דערשראקן
וואָס האָסטו געזאָגט?! אַי, דינהלע, דינהלע, וואָס דו
האָסט געטון!

דינה

איך שוין דערשראקן
וואָס? וואָס האָב איך דען אזעלכעס געטון?

דן

דו האָסט, ווייזט אויס, גאָר אינגאנצן פארגעסן וועגן
דער אלטער מכשפה, וואָס וואוינט אונטערן וואַלד?

דינה

ציטערט אויף

אוי, אוי...

דן

דו האָסט פארגעסן, אז די בייזע מכשפה כאַפט אַריין
און איר פארבישופט הייל די אלע קינדערלעך, וואָס
באליידיקן טאטע מאמע?

דינה

אוי אוי... איך האָב גאָר פאָרגעסן!.. וואָס וועט איצט
זיין? וואָס וועט איצט זיין?!

זי לייגט צענויף ביידע הענט בעסטענדיק

ברודערל ליבער! ברודערל טייערער! איך וועל שוין
קיין מאָל מער נישט זאָגן אזעלכעס, נור באשיץ מיך
פאַר דער מכשפה!

דן

גוט, שוועסטערל, איך וועל דיך באשיצן. אָבער - דו
מוזט היינט אלץ טון, וואָס איך וועל דיר הייסן.

דינה

אלץ וועל איך טון! אלץ! נאָר באשיץ מיך פאַר דער
מכשפה!

דן

זעצט זיך אויף אַ שטיין און באַזעצט

קים אהער דינה!

זי גייט צו

זען זיך!

זי זעצט זיך

לייג דיין קעפעלע אויף מיין שויסל.

זי טוט עס

און איצט שלאָף איין... נאָר געשווינד...

ער זיגט איר צו

שלאָף, שלאָף, שלאָף...*

דער טאטע איז געפאָרן אין דאָרף

ער וועט ברענגען אַ עפעלע,

וועט זיין געזונט דאָס קעפעלע.

שלאָף, שלאָף, שלאָף...

די מאמע איז געפאָרן אין דאָרף;

זי וועט ברענגען אַ ניסלע,

וועט זיין געזונט דאָס פיסעלע...

שלאָף, שלאָף, שלאָף...

דער טאטע איז געפאָרן אין דאָרף;

ער וועט ברענגען אַ ענטעלע

וועט זיין געזונט דאָס הענטעלע...

זי איז איינגעשלאָפן. זיין זינגען הערט וואָס עס מאַל שנילעך,
ביז ער ווערט צום סוף אויך איינגעשלאָפן, אָנפויגנדיק זיך
קאָפּ אויף איר קעפל. אין דער צייט פֿון זינגען איז געוואָרן
וואָס אַמאָל טינקעלער — אין ווען עס ווערט אינגאנצן פֿינטער
פאַרשווינדט דאָס הייזל פֿון האַלצהע-ער! ווען עס ווערט ליכטיק
שטייט אויף דעם זעלבן אָרט דאָס הייזל פֿון דער מכשפה וואָס
איז אינגאנצן געבויט פֿון קיבלעך און לעקעלעך אָנשטאָט ציגל
און ברעטער...

* פּאָלקס-ליד דער מאַטיוו איז אויך פֿאַרלאָן, באַאָרבעט ספּעציעל פֿון
ליפּאו, וואַרשע.

דינה

עפנט אויף די אויגן דערוועט דאָס הייל, רופט זי ענטשיקט

אוי! זע נאָר דן!

דן

א הויז פון קיכעלעך!

דינה

א גאנץ הויז פון זיסע לעקעלעך!

דן

פון וואנען ווייסטו, אז זיי זענען זיסע?

דינה

וואָס דען זענען לעקעלעך? ביטערע? אָט וועל איך
דיר פאלד באווייזן!

ווייל לויפן צום הייל

דן

כאפט זי אָן פארן קלייזל

טו דאָס נישט!

דינה

פארוואָס?

דן

ווייל — ווייל מ'טאָר נישט גנב'ענען.

דינה

איך וועל נישט גנב'ענען, הלילה! איך וועל נאָר נע-
מען א צוויי קיכעלעך — איינס פאר מיר און איינס
פאר דיר. אָדער כאָטש איינס פאַר אונז ביידע.

דן

וואָס הייסט ביי דיר „נעמען“? ס'איז דען דיינס!

דינה

ניין. אָבער איך ווייס דאָך, אז דאָס האָט אונז גאָט
אַראָפגעשיקט פון הימל, ווייל מיר זענען קליינע
הונגעריקע קינדערלעך.

דן

אפשר יאָ און אפשר ניין... איך ווייס נאָר וואָס מען

האָט מיר געלערנט: נעם נישט וואָס ס'געהערט נישט
צו דיר...

דינה

אזוי זאָגסטו? וועל איך דיר ווייזן, אז איך וועל יך
נעמען און ס'וועט מיר גאָרנישט געשען...

זי פֿוּט צו און וויל ארויס-ייסן פון דער האַנט א קיכל, אָבער
אין דעם מאָמענט עפנט זיך האַסטיק די טיר און ס'באווייזט זיך
א האַנט, וועלכע כאַפט פעסט אָן דינה'ס הענטל זי גיט א געשרי:

אוי! מיין האַנט! ווער איז עס?!

די מכשפה

באווייזט זיך אין טיר

דאָס בין איך! כּי, כּי, כּי!

דן און דינה

צוזאמען מיט שרעק

די מכשפה!

די מכשפה:

יאָ. הי, הי, הי! דאָס בין איך! די מכשפה...

דן

געשווינד לאַמיר אַנטלויפן!

דינה

לאַמיר לויפן!...

זי ווילן אוועק

די מכשפה

שוין צו שפעט!

זי פֿיכט ארויס און כאַפּט בירע קינדער אין מיט דעם שטריק,
מיט וועלכן זי איז ארוםגעגאָרטלט, בינדט זי געשווינד צוגוף
דן'ס רעכטע האַנד צו דינה'ס לינקע האַנד, דערביי רעדנדיק:

איך האָב אויף אייך שוין לאַנג געווארט, לאנג געהאַפּט.

אז קומען וועט איר צו מיינע קיכעלעך און לעקעלעך.

כּי, כּי, כּי... גוט, וואָס איר זענט געקומען פונקט היינט.

כּיבין היינט הונגעריק א שרעק! וועל איך אייך טאקע.

באלד אָפּקאָכן און אויפעסן! כּי, כּי, כּי!

זי עפנט אין דער וואנט א טירל, אין העלן ס'באווייזט זיך
א מיער

אָט אויף דעם פייער וועל איך אייך אָפּבראַטן כּיידִך
ווארט אביסל, איך וועל נאָך צוילייגן אביסל האַלץ
דאָס פייער זאָל זיין גרעטער, דאָס געבראַטנס זאָל זיין
בעסער...

זי נעמט צוזאמען האַלץ און שפענער, וואָס ליגט אויף דער פּרד
און וואַרטט עס אריין אין פייער

דינה

ווינט

איך וויל נישט! איך וויל אהיים! איך וויל צו דער
מאַמעניו! איך וויל צום טאטעניו!

די מכשפה

אזוי גאָר? צו דינע טאטע-מאמע ווילסטו? און מיר
האָט מען דערציילט, אז דאָ, אָט נישט לאנג, האָט
אָ קליין מיידעלע געשריגן: — „א שלעכטער טאטע!
א שלעכטע מאמע!... איך וויל נישט אזעלכע טאטע
מאמע!“... ווער האָט עס אזוי אויסגעשריגן! ווער?

דן

דאָס איז אַ ליגן! קיינער האָט אזעלכעס נישט געזאָגט!
די מכשפה:

און איך ווייס, אז עמיצער פון אייך ביידן האָט יאָ
געזאָגט פונקט די ווערטער, וואָרט ביי וואָרט...

דן

אויב עמיצער פון אונז ביידן, נו — האָט איך עס גע-
זאָגט — און טו מיט מיר וואָס דו ווילסט...

דינה:

ניין! ניין! נישט מיין ברודער, איך האָב עס געזאָגט...
אַבער איך וועל שוין נישט מער! קיין מאָל נישט מער!
איך שווער עס דיר צו...

די מכשפה

לאַט:

כי, כי, כי! שוין צו שפעט! ביי אונז גייט נישט
אזוי: איינמאָל געזאָגט — איז שוין פארפאלן!

דינה און דין

שוין פארמאלן?!

די מכשפה

יא, פארפאלן, כי, כי, כי!... איר זענט מיר — קינדער-
לעך שוין פון לאנג געפעלן!... לאנג שוין האָב איך
געזוכט אַן עצה ווי אזוי אייך צו באקומען! איצט האָב
איך אייך געכאפט אין מיין מאכט און וועל אייך מער
שוין נישט אָפּלאָזן! כי, כי, כי! זעט דאָס פייער איז
שוין פארטיק! אין אשעה צוויי ארום וועל איך פון
אייך האָבן אַ סעודה גאָר אַ פראַכט! אָ! אָ! אָ! אַזעלכע
צוויי שיינע קינדערלעך מיט אמאָל — אָ, אָ, אָ!...

דינה

איך בעט דיר, — לאָז אונז אָפּ אַהיים! שטעל זיך נאָר
פאָר וואָסער עגמה-נפש ס'וועלן האָבן דער טאטעניו מיט
דער מאַמעניו, ווען זיי וועלן צוריק קומען פון שטאַט
און אונז אין דער היים נישט טרעפן!... גוטע, טייערע
מכשפה — לאָז אונז אָפּ...

די מכשפה

גענוג גערעדט פוטטע רייד! ס'וועט אייך גאָרנישט
העלפן; מאַרש אין פייער!

דין

הער, מכשפה! אז דו ביזט שוין אזא שלעכטע, טאָ
פרעס זיך אָן מיט מיר אַליין און מיין שוועסטער לאָז
אָפּ אַ היים...

דינה

ניין! שוין בעסער פארהאלט מיך און מיין ברודער לאָז
אָפּ אַ היים, זע, איך בין דאָך פון אים א סך פעטער...
אָ, זע...

דין

ניין! איך בין פעטער פון איר... דו וועסט זיך מיט

אירע ביינער בלויז דיינע ציין צעברעכן... ווארף ?
ארויס, זי טויג צו גארנישט...

דינה

ניין! ניין... מיך נעם

דן

מיך!

דינה

מיך!

די מכשפה

הי... הי... איך וועל אייך ביידע אויפעסן. איך בין אזוי
הונגעריק, אז איך וואָלט דאכט זיך געקענט איצט אלע
קינדערלעך פון דער גאנצער וועלט... האו! האו!...
זי בינדט זי אויף, ברומענדיק ווי א הונגריקער הונט

דן

טאָ... עס כאָטש מיך פריער. איך וויל נישט זען, ווי
דו וועסט פרעסן מיין ליב קליין שוועסטערל.

דינה

ניין. פריער מיך!

דן

מיך פריער!

דינה

מיך!

די מכשפה

שטיל זאָל זיין! נישט געקריגט זיך, איך האָב דאָס פיינט...
קום אהער יונגעלע, ביסט עלטער, וועל איך דין פריער
אַפּבראַטן. אָט, דאָס פייער איז שוין פאַרטיק. לייג זיך
אויף דעם ברעט, וועל איך דין אריינשיבן אין אויון
אריין.

זי ליגט אוועק איין עק פֿון ברעט אויסן אויוון, דעם צווייטן
עק שפארט זי אָן אויף א בענקל און באַטעלט
נו, געשווינד, לייג זיך אוועק, איך האָב נישט קיין
צייט!

דן

גייט צו צום ברעט אין ליגט זיך אוועק אין דער ברייט

די מכשפה

נישט אזוי. וועסט דאָך נישט אריין אויוון...

דן

ווי אזוי זשע דען? אפשר אזוי?

ער ליגט זיך הידער אין דער קרופ

די מכשפה

אזוי אויך נישט, נאריש יונגעלע!

דן

איז אפשר נאָר אזוי?

ער ליגט זיך הידער אנדערש אָבער אלץ נישט ווי מען דארף

די מכשפה

אי וואָסער נאריש יונגעלע! אזא קלייניקייט נישט צו

פארשטיין...

דן:

אז מען האָט מיך אוועלכע זאכן קיינמאָל נישט געלע-

רנט. .. לערן דו אונז אויס, מכשפה, לייג זיך אַליין

אוועק, וועלן מיר זען, וועלן מיר שוין דערנאָך וויסן

אקוראט...

ער שטעלט זיך אויף

די מכשפה:

אַט אזוי דארף מען זיך לייגן...

זי ליגט זיך אויסן ברעט

אינס און צוויי...

דן

ענדיקט

און דריי!

ער גיט א צייכן דיגה'ן זיי כאפן פלינק דאָס ברעט, הייבן עס

שוין, אזוי, אז די מכשפה גליטשט זיך מיט אמאל אריין אין
אזיוון. זיי ביידע שיטן אויס מיט א געלעפטער:

כא, כא, כא! אָט אזוי איז גוט!..

די מכשפה

שריט-ארויס פון אזיוון

ראטעוועט מיך, קינדערלעך ליבע!

דן

שטעלט זיך מיט די הענט פֿאַד פֿאַקוס

מאַרגן! פריער בראָט זיך גיט אָפּ, וועסטו וויסן וואָסער
טעם דאָס האָט...

דינה

האָטט אונז געוואָלט פארברענען, ווער זשע אַליין
פארברענט!

דן אין דינה

געמען זיך ביידע זען ביי די הענט און טאַנצן פֿאַרן פֿיער זינגנדיק

ווער עס גראָבט א גרוב פֿאַר יענענעם דער פֿאלט אַליין
אריין...

דינה

און איצטער צו די קיכעלעך! איצט מעג מען דאָך
שוין, הא?

דן

יא, איצט זענען שוין אלע קיכעלעך און לעקעכלעך
אונזערע!

ער נעמט פֿון דער וואנט א קיכל, זעצט זיך אוועק אויף דער
באנק אין עסט.

דינה

נעמט אויך, זעצט זיך אוועק נעבן אים. ביידע עסן געשמאק:
אלע קיכעלעך אונזערע! אָך, וועלן מיר דאָך האָבן
גענוג צו עסן אויף א גא:צע וואָך!

דן

איך מיינ, אז ס'וועט קלעקן אויף א גאנצן חודש!

דינה

זאָג איך אז ס'וועט זיין גענוג אויף א גאנץ יאָר פֿאַר

אונז ביידן און אפילו פארן טאטעניז און די מאמעניז
אויך!

דין

יאָ דינה'לה! נעם קלויב אָן פאר די מאמעניז און
פארן טאטעניז וויפיל ס'קען נאָר אריין אין דין פארטוך!

דינה

שפרינגט אינטער פון פלייד און היבט טאקע באלד אָן רייסן פון
דער וואנט די טיכלעך צו זיך אין פארטוך אריין:
אַבער דו שטיי אויך נישט ברודער! כאפ אויך וויפיל
עס קען נאָר אריין אין דיינע קעשענעס און אין דיינע
פּאָלעס...

דין

יאָ! ביזט גרעכט שוועסטער!...
ער נעמט רייסן די לעקעלעך צו זיך אין די קעשענעס און אין
די פּאָלעס אריין...

דינה

אי ווע'ן זיך דער טאטעניז און די מאמעניז דערפרייען!

דין

זיי מוזן אודאי זיין גוט הונגעריק...

דינה

זיפט אָם :

אַרעמער טאטעניז!...

זי זעצט זיך צוריק אויף דער באנק

דין

אַרעמע מאמעניז!...

ער זעצט זיך נעבן איר

דינה

איך האָב זיי אזוי ליב! ריָס זענען דאָך די בעסטע
טאטע-מאמע פון אלע טאטע-מאמעס אויף דער גא צער
וועלט! איך מיינ, אז ס'זענען גאָרנישט פאראן קיין
בעסערע!...

דין

פארוואָס זעט מען זיי נאָך אלץ נישט? שוין גאָר
שפעט... איך בין שוין אזוי מיד ווארטן...

דינה

שלעפערדיק

איך בין איך אזוי מיד, אז ס'האָט מיך שוין אויפגע-
הערט צו הונגערן און אָנגעהויבן שלעפערן...

דן

איך שלעפערדיק

מיך שלעפערט נאָך מער פון דיר...

דינה

ניין מיך שלעפערט מער פון דיר...

דן

אַט שלאַף איך שוין...

דינה

ע... איך שלאַף שוין פון לאנג... פון גאָר לאנג...

דן

זינגט שלעפערדיק

שלאַף, שלאַף, שלאַף...

דער טאטע איז געפאָרן אין דאָרף;

ער וועט ברענגען אַעפּעלע,

וועט זיין געזונט דאָס קעפּעלע.

שלאַף, שלאַף, שלאַף...

די מאמע איז געפאָרן אין דאָרף;

זי וועט ברענגען אַניסעלע,

וועט זיין געזונט דאָס פיסעלע...

שלאַף, שלאַף, שלאַף...

בידע שלאָפן אין דערוויל איז געוואָרן ווידער פינסטער חי
פריער. דאָס קיכעל-הייל פארשוינדט אין דער פינסטערניש אין
אויף דעם זעלבן אָרט שטייט שוין צוויק דאָס הייל פון
האַלצהעפער.

דער האַלצהעקער מיטן ווייב,

ד.ה. די קינדערס טאטע-מאמע קימען אָן פון וואַלד. ער טראַגט

8 פ'ין זאק אויף די פלייצעס און זי — 8 קוישל אויף די הענט
בידע זענען זיי זייער מיר, קויט דאס זיי האָבן זיך דערשיינט
8 היים.

ד ע ר ט א ט ע

אָט זענען מיר שוין אין דער היים! דאָר זיך דער-
שלעפט...

ער הארפט אראָפּ דעם זאק פון די פלייצעס.

ד י מאמע

אָך! מער וואָלט איך שוין אפילו איין טריט נישט גע-
קאָנט מאכן אזא לאנגן וועג!... נאָר די ליבע צו אונזערע
קינדערלעך, וואָס ווארטן אזעלכע הונגעריקע האָט מיר צו-
געגעבן פח אויסצוהאלטן... ווען נישט וואָלט איך אודאי
אויפ'ן וועג געפאלן א טיטע פון מידיקייט.

ד ע ר ט א ט ע

נו, שטיי זשע נישט, קום צו די קינדערלעך!
ער נעמט שלעפן דעם זאק אין שטוב אריין:

ד י מאמע

אי, וועלן זיי זיך דאָס אביסל דערפרייען, ווען זיי וועלן
דערזעען, וואָס מיר האָבן פאר זיי געבראכט...
זי וויל אריינגיין אין שטיב און באמעקט די שלאָסנדיקע קינדער.
זי שרייט אויס:

זע! די קינדער דאָ!

ד ע ר ט א ט ע

ששש! וועק זיי נישט. זאָלן זיי שוין בעסער שלאָפן...

ד י מאמע

ניין, זאָלן זיי בעסער עפעס איבערבייסן. זיי וועלן נישט
פערשפעטיקן דערנאָך אויסצושלאָפן...
זי וועקט דאָס מידל:

דינהלע!

ד ע ר ט א ט א

וועקט דאָס יונגעלע

ב י י ד ע צ ו ז א מ ע ן

שטייט אויף קינדערלעך! זעט, וואָס מיר האָבן אייך
געבראכט!

דינה און דן

כאפן זיך אויף

מאמעניו! טאטעניו; זעט וואָס מיר האָבן פאר אייך...
זיי כאפן זיך צו די קיכלעך אין באמערקן, אז זיי האבן גאָר-
נישט, - ווערן זיי דערשראָקן.

אוי! מען האָט אונז בא'גנבעט!

די עלטערן

ווער? וואָס?

דינה

איך האָב דאָך געהאט אפיל פארטוך מיט קינעלעך פאר
דיר, מאמעניו!

דן

טרויריק

און איך האָב געהאט פילע קעשענעס מיט לעקעכלעך
פאר דיר, טאטעניו!

די עלטערן

פון וואנען האָט איר דאָס געהאט, קינדערלעך?

דינה

פון דער אלטער מכשפה'ס קיכל-הויז...

דן

איך האָב דאָך פארברענט די אלטע מכשפה, וואָס וואינט
אונטערן וואלד!...

דער טאטע

וואָסער מכשפה? וואָס רעדסטו?

דינה

יא, יא! די אלטע, שלעכטע מכשפה איז שוין מער
נישטאָ!

דער טאטע

אַבער וואָסער מכשפה? איך ווייס נישט וואָס איר רעדט...

דן

אַט די מכשפה, וואָס די מאמעניו האָט אונז וועגן איר
אזוי פיל דערציילט, בשעת זיי פלעגט אונז איינשלעפן...

ד י מ א מ ע :

אָהא, איך ווייסט שוין...

שטיל צום האַלץ-העקער

די קינדער האָט זיך עפעס געהלומ'ט. זאָל עס שוין
אזוי בלייבן... זאָלן זיי ווייטער מיינען, או דער הלום
איז געווען אנ'אמת ...

דן און דינה :

זוכן ארום-זיך טרויריק

וואו זענען אהינגעקומען די אלע קינדער און לעקעכ-
לעך?? זיי זענען דאָך געווען אזוי זיס, אזוי געשמאק...
וואו זענען זיי אהינגעקומען?!

ד י מ א מ ע :

נעמט ארויס פון איר קוישל טיל קינדער.

אָט זענען זיי דאָך דאָ!

דן און דינה :

מיט די גרעסטע פרייד.

אָט זענען זיי דאָך דאָ!

דן און דינה :

און מיר האָבן שוין געמיינט, או עמיצער האָט זיי ציי
אונז אוועקגע'גנב'ט ...

ד ע ר ט א ט ע :

ניין, קינדערלעך. קיינער האָט אייך נישט בענוג'ט.
דאָס האָבן מיר ביי אייך אויף אשפאס צוגענומען ווען
איר זענט זיך דאָ אזוי איינגעשלאָפן... הע, הע, הע...
נייט מער, נאָר אויף אַ שפאס ...

דן :

לאכט מיט.

הע, הע, הע; ביזטו, טאטעניו אשטימער, גאָר נישט
ערגער פון מיר ...

ד י מ א מ ע :

כאפט אים אויף די האנד.

מיר זאָל זיין פאַר דיין קעפעלע, מיין ליב קינד!
זי קוישט אים.

לאנג לעבן זאָלסטו מיר...

דינה:

פע, דין! אזוי רעדט מען נישט צו א טאטן! ..

נישט שען...

דער טאטע:

גערעכט טאָכטערל! קום, וועל איך דיר דערפאר א קוש

טון אין קעפעלע.

ער קושט זי.

לאנג לעבן זאָלסטו איר אויז ביידע...

פאָרהאנג פאלט.